

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. gruodžio 15 d.
(OR. en)

15145/21

Tarpinstitucinė byla:
2021/0421 (NLE)

SOC 747
EMPL 562
CLIMA 463
ECOFIN 1266

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2021 m. gruodžio 16 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2021) 801 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2021) 801 final.

Pridedama: COM(2021) 801 final

EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2021 12 14
COM(2021) 801 final

2021/0421 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo

{SWD(2021) 452 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Igyvendinant Europos žaliąjį kursą¹ (toliau – žaliasis kursas) pradėta taikyti nauja strategija, kuria siekiama Europos Sąjungą pertvarkyti taip, kad jos visuomenė būtų tvari, sąžininga ir klestinti, ekonomika būtų moderni, žiedinė ir konkurencinga, o 2050 m. grynasis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis joje būtų nulinis. Ja pabrėžiamas Komisijos įsipareigojimas kovoti su klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimu ir siekti Jungtinių Tautų bendrąja klimato kaitos konvencija (pagal ją priimtu Paryžiaus susitarimu) nustatytų tikslų užtikrinti, kad pasaulio temperatūra padidėtų gerokai mažiau nei 2 °C, ir toliau dėti pastangas, kad temperatūra nepadidėtų daugiau kaip 1,5 °C. Neįgyvendinus klimato ir aplinkos politikos būtų padaryta didžiulė žala žmonių, visų pirma tų, kurie yra pažeidžiamoje padėtyje, gyvenimo lygiui, sveikatai ir gerovei. Siekiant imtis veiksmų, kuriais būtų užtikrinamas nulinis grynasis išmetamas ŠESD kiekis, sąžiningos pertvarkos poreikis yra aiškiai suformuluotas Žaliąjį kursą, kuriame pabrėžiama, kad nė vienas asmuo ir regionas neturėtų būti palikti nuošalyje.

2021 m. birželio mėn. Europos Sąjungos Taryba ir Europos Parlamentas priėmė Europos klimato teisės aktą², kuriame nustatytas privalomas tikslas iki 2050 m. Sąjungoje užtikrinti poveikio klimatui neutralumą³ ir privalomas tarpinis tikslas iki 2030 m. Europos Sąjungoje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti bent 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu. Kad šie tikslai būtų pasiekti, 2021 m. liepos mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio. Rinkinį sudaro nuoseklios priemonės, pateiktos pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Į rinkinį, be kita ko, įeina pasiūlymas įsteigti naują Socialinį klimato fondą⁴, iš kurio 2025–2032 m. bus paskirstyti 72,2 mlrd. EUR, siekiant remti pažeidžiamus namų ūkius, transporto naudotojus ir labai mažas įmones, nukentėjusius dėl prekybos apyvartiniais taršos leidimais įvedimo kelių transporto priemonėse ir pastatuose naudojamam kurui.

Sąžiningumas ir solidarumas – svarbūs Europos žaliojo kurso principai. Tarptautiniu lygmeniu valstybės narės visų pirma patvirtino darnaus vystymosi tikslus ir Paryžiaus susitarimą, kuriame atsižvelgiama į „būtinybę nustatyti tinkamą pereinamąjį laikotarpį darbuotojams ir užtikrinti tinkamą darbą bei kokybiškas darbo vietas“. Tai patvirtinta Paryžiaus susitarimo 2 straipsnio 1 dalimi, Europos Vadovų Tarybos 2019–2024 m. strategine darbotvarke ir Europos klimato teisės akto 2 straipsnio 2 dalimi, taip pat Europos socialinių teisių ramsčiu, ir su jais dera. Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) gairėmis dėl teisingo perėjimo prie aplinkos atžvilgiu tvarios ekonomikos ir visuomenės visiems taip pat numatoma tarptautiniu mastu nustatyta teisingos pertvarkos politikos strategija. Be to, valstybės narės ir socialiniai partneriai patvirtino 2018 m. Silezijos deklaraciją dėl solidarumo ir tinkamo pereinamojo laikotarpio, priimtą Katovicuose vykusioje 24-ojoje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje, ir 2021 m. Deklaraciją dėl sąlygų teisingai

¹ Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019) 640 *final*).

² 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

³ Siekiant Paryžiaus susitarimo 2 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyto ilgalaikio temperatūros tikslo.

⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Socialinis klimato fondas, COM(2021) 568 *final*.

pertvarkai vykdyti tarptautiniu mastu sudarymo, priimtą Glazge vykusioje 26-ojoje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje.

Kad žalioji pertvarka būtų sėkminga, reikia imtis politikos veiksmų, kuriais būtų teikiama parama žmonėms ir skatinamas jų aktyvus dalyvavimas. Sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui stiprios socialinės Europos vizijoje atspindimi 20 Europos socialinių teisių ramsčio principų, kurie buvo paskelbti 2017 m. lapkričio mėn. Geteborgo aukščiausiojo lygio susitikime ir apima socialinių taisyklių rinkinį, skirtą užtikrinti, kad XXI a. Europoje darbo rinkos ir socialinės gerovės sistemos būtų sąžiningos ir veiktų gerai. Įgyvendinant šį ramsčių bus remiama sąžininga pertvarka, kuri yra labai svarbi siekiant užtikrinti socialinę sanglaudą. Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano⁵ tikslas – sutelkti jėgas visais lygmenimis, kad principai taptų konkrečiais veiksmais. Jame nustatyti trys pagrindiniai 2030 m. ES tikslai užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, kuriuos palankiai įvertino ES vadovai gegužės mėn. priimtoje Porto deklaracijoje, o 2021 m. birželio mėn. – Europos Vadovų Taryba. Jame pabrėžiama, jog siekiant užtikrinti, kad perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos būtų socialiniu požiūriu sąžiningas ir teisingas, visose Sąjungos politikos srityse reikia stiprinti Europos socialinį aspektą.

Pertvarką įgyvendinant tinkamos politikos pagrindu, iki 2030 m. ES būtų galima sukurti apie 1 mln. darbo vietų⁶, o iki 2050 m. – 2 mln. darbo vietų⁷. Taip galėtų būti sukurta visų pirma vidutinės kvalifikacijos ir vidutiniškai apmokamų darbo vietų⁸, o poveikis įvairiose šalyse, regionuose ir sektoriuose būtų skirtingas. Tai galėtų padėti sušvelninti darbo vietų poliarizaciją, kurią lemia kitos didžiosios tendencijos, visų pirma skaitmeninimas, padidinti pajamas ir apskritai sumažinti skurdą⁹. Kaip pabrėžta 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano poveikio vertinimuose ir pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje pateiktuose pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, siekiant įgyvendinti didelį darbo jėgos persikirstymą sektoriuose ir tarp jų reikės didelių investicijų į perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą. Pavyzdžiui, nors apskaičiuota, kad vykdant su klimato kaita susijusią pertvarką iki 2030 m. ES galėtų būti sukurta 160 000 papildomų darbo vietų statybos sektoriuje¹⁰, vis dėlto su aplinką tausojančiu projektavimu, žaliosiomis technologijomis ir medžiagomis susijusių šio sektoriaus profesijų darbuotojams šiuo metu trūksta įgūdžių. Įgyvendinant tinkamą politiką, galima sumažinti energijos nepriteklių, kurių lemia mažų pajamų, to, kad didelė disponuojamųjų pajamų dalis išleidžiamai energijai, ir mažo energijos vartojimo efektyvumo derinys, ir net jam užkirsti kelią. Be to, ją įgyvendinant gali būti skatinamos galimybės naudotis įperkamosiomis ir mažataršėmis transporto

⁵ Komisijos komunikatas „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“, COM(2021) 102 *final*, 2021 m. kovo 4 d.

⁶ Remiantis poveikio vertinimu, pridedamu prie 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano (SWD(2020) 176 *final*).

⁷ Europos Komisija (2019), *Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019*, 2019 m. liepos 4 d. Remiantis išsamia analize, pateikta kartu su Komisijos komunikatu COM(2018) 773.

⁸ EUROFOUND (2019), *Energy scenario: Employment implications of the Paris Climate Agreement*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.

⁹ Europos Komisija (2019), *Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019*, 5 skyrius *Towards a greener future: employment and social impacts of climate change policies*, 2019 m. liepos 4 d.

¹⁰ Europos Komisijos komunikatas „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“, SWD(2020) 550 *final*, 2021 m. spalio 14 d. Atsižvelgiant į tai, kad į renovaciją reikia investuoti 275 mlrd. EUR per metus, kaip nurodyta komunikate, ir į tai, kad kiekvienas į renovaciją ir energijos vartojimo efektyvumą investuojamas milijonas dolerių gali padėti sukurti 9–20 darbo vietų (SWD(2021) 623 *final*), šis skaičius gali būti gerokai didesnis.

priemonėmis ir judumo būdais, sprendžiamos socialinės atskirties problemos ir problemos, susijusios su socialine, ekonomine, regionine nelygybe ir nelygybe sveikatos srityje, gerinama sveikata ir gerovė, taip pat skatinama lygybė – tiek apskritai, tiek nepalankioje padėtyje esančių asmenų atžvilgiu.

Siekiant visapusiškai išnaudoti žaliosios pertvarkos užimtumo ir socialinį potencialą, labai svarbu pasinaudoti visomis turimomis priemonėmis ir įgyvendinti tinkamą ES, valstybių narių, regionų ir vietos lygmens politiką. Tačiau, jei nebus gerai parengtos užimtumo ir socialinės politikos, gali kilti socialinių ir ekonominių grėsmių. Todėl labai svarbu, kad atsakingos institucijos įgyvendintų atitinkamą politiką ir tai darydamos neribotų paskatų, susijusių su investicijų ir vartojimo pokyčiais, reikalingais pertvarkai vykdyti. Svarbu atsižvelgti į tai, kad tokie mechanizmai turėtų būti papildomi priemonėmis, kuriomis užtikrinamas įtraukus valdymas ir aktyvus asmenų, kurie vykdančią žaliąją pertvarką nukentėjo labiausiai, dalyvavimas.

Nors siekdamas skatinti sąžiningą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos valstybės narės įgyvendina ir rengia įvairius veiksmus, yra galimybių toliau tobulinti politikos, kuria remiama sąžininga žaliaji pertvarka, projektą ir užtikrinti įvairių ES ir nacionalinio lygmens priemonių suderinamumą (žr. kitą skirsnį). Todėl Komisija paskelbė apie tai, kad iki 2021 m. pabaigos bus pateiktas pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos, kurioje valstybėms narėms būtų pateiktos tolesnės gairės dėl geriausių socialinių ir su darbu susijusių sprendimų vykdant žaliąją pertvarką. Komisija ne tik įgyvendina Europos žaliąjį kursą, bet ir atidžiai stebi trumpalaikius pokyčius energijos rinkose, kuriuos visų pirma lemia pasaulinės rinkos pokyčiai, ir 2021 m. spalio 13 d. pateikė komunikatą „Augančių energijos kainų problemos sprendimas: veiksmų ir paramos priemonių rinkinys“, kuriame nurodomos neatidėliotinos vartotojų ir įmonių apsaugos priemonės¹¹. Tame komunikate busimasis pasiūlymas taip pat buvo nurodytas kaip politikos pagrindas sąžiningai žaliajai pertvarkai vidutinės trukmės laikotarpiu remti ir atsparumui bet kokiems būsimiems kainų pokyčiams didinti.

- **Suderinamumas su galiojančiomis politikos nuostatomis žaliosios pertvarkos užimtumo, įgūdžių, socialinių ir pajamų pasiskirstymo aspektų politikos srityje**

Atsižvelgiant į 2019–2024 m. Komisijos politines gaires¹², Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane pabrėžiama, kad siekiant pereiti prie žalesnio ir labiau skaitmeninio dešimtmečio, kuriame europiečiai galėtų klestėti, visose Sąjungos politikos srityse, įtvirtintose Sutartimis, visų pirma ES sutarties 3 straipsniu ir SESV 9 straipsniu, reikia stiprinti socialinių taisyklių sąvadui priskiriamas socialines teises ir Europos socialinį aspektą. Savo ruožtu Europos žaliajame kurse numatyta tvarumo principą įtraukti į visas ES politikos sritis, visų pirma siekiant žaliajo finansavimo bei investicijų ir užtikrinant sąžiningą pertvarką.

Komisijos rekomendacijoje dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui po COVID-19 sukeltos krizės (EASE)¹³ pabrėžiama, kad ES ir valstybės narės turėtų veikti išvien, kad skatintų dinamišką ir įtraukų ekonomikos gaivinimą kuriant darbo vietas ir sudarytų palankesnes sąlygas vykdyti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką Europos darbo rinkoje. Valstybių

¹¹ COM(2021) 660 final.

¹² „Daugiau siekianti Sąjunga. Mano Europos darbotvarkė“, 2019–2024 m. kadencijos Europos Komisijos politinės gairės, 2019 m. liepos 16 d., Pirmininkė Ursula von der Leyen.

¹³ 2021 m. kovo 4 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/402 dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui po COVID-19 sukeltos krizės (EASE), OL L 80, 2021 3 8, p. 1.

narių 2020 m. užimtumo politikos gairėse¹⁴ nurodyta, kad politikos veiksmai turėtų apimti priemones, kuriomis būtų didinama darbo jėgos paklausa ir darbo jėgos pasiūla, gerinamos galimybės įsidarbinti, gerinami įgūdžiai bei gebėjimai ir darbo rinkų veikimas bei socialinio dialogo veiksmingumas, kartu atsižvelgiant į jų poveikį aplinkai bei užimtumui ir jų socialinį poveikį. Siūlomoje bendroje 2022 m. užimtumo ataskaitoje pabrėžiama, kad siekiant skatinti įtraukų ekonomikos atsigavimą ir remti skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, pirmenybė visų pirma turėtų būti teikiama investicijoms į kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą¹⁵. Valstybės narės raginamos, *inter alia*, remti darbo jėgos perskirstymą, pavyzdžiui, taikant gerai parengtas įdarbinimo paskatas ir mokymą, kuriais visų pirma būtų įgyvendinama žaliaji ir skaitmeninė ekonomika, kartu apsaugant darbuotojus pereinamuoju laikotarpiu. Tai atitinka ankstesnių susijusių Tarybos rekomendacijų, pavyzdžiui, dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos stiprinimo¹⁶ ir dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo¹⁷, nuostatas.

Įgyvendindamos Energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo reglamentą¹⁸ valstybės narės rengia integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus (NEKSVP), aprėpiantys dešimties metų laikotarpius, atsižvelgiant į ilgalaikę perspektyvą, ir penkis Energetikos sąjungos aspektus, t. y. energetinį saugumą, energijos vidaus rinką, energijos vartojimo efektyvumą, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir mokslinius tyrimus, inovacijas bei konkurencingumą. Tokie NEKSVP atnaujinami praėjus penkeriems metams nuo pirmojo NEKSVP pateikimo, o vėliau – kas dešimt metų. Remiantis Reglamento (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo 3 straipsnio 3 dalies d punktu, jei paaiškėja, kad valstybėje narėje yra daug energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių, ji į savo planą įtraukia orientacinį nacionalinį energijos nepritekliaus mažinimo tikslą ir nurodo tikslų įgyvendinimo terminus, taip pat energijos nepritekliaus mažinimo politiką ir priemones, įskaitant socialinės politikos priemones ir kitas atitinkamas nacionalines programas¹⁹. Nors kelios valstybės narės parengė konkrečias iniciatyvas, kuriomis siekiama kovoti su energijos nepriteklumi ir (arba) remti pažeidžiamus vartotojus ir kuriomis taip pat gali būti sprendžiamas galimo klimato politikos poveikio pajamų pasiskirstymui klausimas²⁰, 2020 m. Komisijos atliktame galutinių NEKSVP vertinime padaryta išvada²¹, kad „[d]idžioji dauguma valstybių narių dar turi, taikydamos kompleksinį požiūrį, parengti aiškesnes strategijas ir nusistatyti uždavinius, kaip nustatyti ir išmatuoti energetikos pertvarkos socialinius padarinius, poveikį užimtumui ir įgūdžiams bei kitą skirstomąjį poveikį, ir tinkamai apsvarstyti, kaip šias problemas spręsti“.

¹⁴ 2020 m. spalio 13 d. Tarybos sprendimas (ES) 2020/1512 (OL L 344, 2020 10 19, p. 22).

¹⁵ COM(2021) 743 *final*, *Proposal for a Joint Employment Report 2022*.

¹⁶ 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 372, 2020 11 4, p. 1).

¹⁷ 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (OL C 417, 2020 12 2, p. 1).

¹⁸ OL L 328, 2018 12 21, p. 1.

¹⁹ Pasiūlymo dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos išdėstymo nauja redakcija 8 straipsnio 4 dalyje taip pat prašoma valstybių narių įtraukti informaciją apie energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones ir galutinio energijos suvartojimo taupymą, kuriuos įgyvendino energijos nepriteklių patiriantys asmenys, pažeidžiami vartotojai ir, kai taikoma, socialiniuose būstuose gyvenantys asmenys.

²⁰ EUROFOUND (2021), *Distributional impacts of climate policies in Europe*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.

²¹ COM(2020) 564 *final*.

Pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą²², kuris taikomas, *inter alia*, Europos regioninės plėtros fondui (ERPF), „Europos socialiniam fondui +“ (ESF+), Sanglaudos fondui ir Teisingos pertvarkos fondui (TPF), tikimasi, kad valstybės narės, įgyvendindamos savo programas, be kita ko, atlikdamos laikotarpio vidurio peržiūrą, atsižvelgs į savo integruotų NEKSVP turinį ir Komisijos rekomendacijas dėl šių planų. Iš TPF finansuojamuose Teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose (TTPP) daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama socialiniam ir ekonominiam pertvarkos poveikiui pasirinktose teritorijose, kurios yra priklausomos nuo iškastinio kuro arba yra susijusios su šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis itin taršia pramonine veikla, ir į juos turėtų būti įtrauktas bendras skirsnis dėl nacionalinio pertvarkos proceso, grindžiamo NEKSVP. Teisingos pertvarkos platforma buvo sukurta siekiant padėti visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams naudotis Teisingos pertvarkos mechanizmo ištekliais. Be Teisingos pertvarkos fondo (1 ramstis), jame numatyta speciali sistema pagal programą „InvestEU“ (2 ramstis) ir paskolų viešajam sektoriui priemonė (3 ramstis).

Atsižvelgiant į tai, kad trimis iš šešių ramsčių, kuriais nustatoma Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymo sritis, daugiausia dėmesio skiriama socialiniams aspektams, pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) finansuojamuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose pristatoma daug reformų ir investicijų, įvertinant sąžiningos pertvarkos aspektus tiek reformų, tiek investicijų atžvilgiu. Nacionaliniai planai ir veiklos programos turi būti įgyvendinti per dabartinį finansavimo laikotarpį. Nors reformomis ir investicijomis siekiama ilgalaikio poveikio, dėl šios ribotos įgyvendinimo trukmės jas įgyvendinant nenumatyta po 2027 m. taikyti visapusišką požiūrį vykdant sąžiningą pertvarką nacionaliniu lygmeniu, visų pirma ES klimato tikslų atžvilgiu.

Tolesni papildomi veiksmai šioje srityje remiami kitais turimais finansavimo šaltiniais, įskaitant programą „Erasmus+“, Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondą atleistiems darbuotojams (EGF), sanglaudai ir Europos teritorijoms skirtą ekonomikos gaivinimo pagalbos iniciatyvą (REACT-EU), Modernizavimo fondą ir pajamas iš aukcionų, vykdomų pagal ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ATLPS), programą LIFE+ ir programą „Europos horizontas“. Visų pirma ESF+ reglamente²³ nustatyta, kad priemone ESF+, atsižvelgiant į jos konkrečius tikslus, numatytus 4 straipsnio 1 dalyje, siekiama prisidėti prie tikslų, susijusių su žalesne, mažai anglies dioksido naudojančia Europa, tobulinant švietimo ir mokymo sistemas, būtinai siekiant pritaikyti įgūdžius ir kvalifikacijas, keliant kvalifikaciją, įskaitant darbo jėgos, ir sukuriant naujų darbo vietų su aplinkos apsauga, klimatu, energetika, žiedine ekonomika bei bioekonomika susijusiuose sektoriuose.

Prie sąžiningos žaliosios pertvarkos prisidedama keliomis kitomis strategijomis ir veiksmų planais. Įgyvendinant 2020 m. Europos įgūdžių darbotvarkę²⁴ siekiama suteikti asmenims daugiau galimybių mokytis ir užtikrinti, kad jų įgūdžiai būtų tinkami dvejopai pertvarkai.

²² 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

²³ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30, p. 21).

²⁴ Komisijos komunikatas „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“, COM(2020) 274 *final*, 2020 m. liepos 1 d.

Ilgūdžių darbotvarkėje Komisija pristatė veiksmus, kuriais remiamas žaliajai pertvarkai reikalingų ilgūdžių įgijimas, be kita ko, tokiose srityse kaip individualiosios mokymosi sąskaitos²⁵, Europos požiūris į mikrokredencialus²⁶ ir mokymasis siekiant aplinkos tvarumo²⁷. Ilgūdžių paktu²⁸ siekiama suburti privačiojo ir viešojo sektorių suinteresuotuosius subjektus, kad jie imtųsi konkrečių veiksmų darbo rinkoje dalyvaujančių žmonių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo srityje, o prireikus sutelktų pastangas įgyvendindami partnerystės projektus. 2021 m. lapkričio mėn. pabaigos duomenimis, jau buvo pradėtos penkios tokios partnerystės iniciatyvos²⁹, kurias įgyvendinant įsipareigota ateinančiais metais kelti 1,5 mln. žmonių kvalifikaciją ir juos perkvalifikuoti. Iki 2021 m. lapkričio mėn. pabaigos įgyvendinant Ilgūdžių paktą suburta daugiau kaip 500 narių, įskaitant sektorių verslo organizacijas, dideles ir mažąsias įmones, universitetus, profesinio mokymo paslaugų teikėjus, socialinius partnerius, prekybos rūmus, regionines ir vietos valdžios institucijas, taip pat viešąsias ir privačias užimtumo tarnybas. Taikant atnaujintą ES naujosios pramonės strategijos remiamas darbo vietų kūrimas žaliwoje ekonomikoje, skiriant svarbų vaidmenį, pavyzdžiui, investicijoms į ilgūdžius, dinamiškoms viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės iniciatyvoms, bendradarbiavimui, kuriuo skatinamas socialinis dialogas, taip pat žaliųjų darbo vietų kūrimui, pavyzdžiui, įgyvendinant įvairius Europos masto aljansus, visų pirma baterijų, švariojo vandenilio, žiedinės plastikų ekonomikos ir žaliavų aljansus. Įgyvendinant Naująją vartotojų darbotvarkę³⁰, siekiama remti žaliąją pertvarką, kad būtų užtikrinamas kiekvieno vartotojo, neatsižvelgiant į jo finansinę padėtį, įgalėjimas, palaikymas ir galimybės imtis aktyvaus vaidmens žaliwoje pertvarkoje, neprimetant konkrečios gyvensenos ir išvengiant socialinės diskriminacijos³¹.

Be to, ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija³² siekiama, kad kaimo vietovės taptų stipresnės, labiau sujungtos, atsparios ir klestinčios, be kita ko, vykdant žaliąją pertvarką. Galiausiai 2020–2030 m. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginiame plane nustatyti septyni ES lygmens tikslai laikotarpiui iki 2030 m., įskaitant tikslą didinti veiksmingas vienodas galimybes gauti tinkamą atskirą būstą ir naudotis esminėmis paslaugomis³³.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Socialinis sąžiningumas įtrauktas į pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje pateiktus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Visų pirma pasiūlyme dėl Energijos mokesčių direktyvos peržiūros³⁴ numatytos galimybės pažeidžiamus namų ūkius

²⁵ Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl individualiųjų mokymosi sąskaitų, COM(2021) 773 *final*, 2021 m. gruodžio 8 d.

²⁶ Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl Europos požiūrio į mikrokredencialų taikymą mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinimui, COM(2021) 770 *final*, 2021 m. gruodžio 8 d.

²⁷ Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl mokymosi, kuriuo siekiama aplinkos tvarumo, COM(2021) 557 *final*, 2021 m. gruodžio 8 d.

²⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=lt>.

²⁹ Jos taikomos šiose pramonės ekosistemose: automobilių pramonės, mikroelektronikos, orlaivių ir erdvėlaivių pramonės ir gynybos, laivų statybos ir jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos.

³⁰ Komisijos komunikatas „Naujoji vartotojų darbotvarkė. Siekiant tvaraus atsigavimo didinamas vartotojų atsparumas“, COM(2020) 696 *final*.

³¹ Naujojoje vartotojų darbotvarkėje paskelbta, kad Komisija pateiks pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, susijusio su vartotojų įgalėjimu siekiant žaliosios pertvarkos.

³² Komisijos komunikatas „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“, COM(2021) 345 *final*.

³³ Komisijos komunikatas „ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“, COM(2020) 620 *final*.

³⁴ Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, kuria pakeičiama Sąjungos energinių produktų ir elektros energijos mokesčių struktūra (nauja redakcija), COM(2021) 563 *final*.

laikinais atleisti nuo didesnių energijos mokesčių. Pasiūlymuose dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos³⁵ ir Pastatų energinio naudingumo direktyvos³⁶ naujos redakcijos ir pasiūlyme dėl Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos³⁷ peržiūros skatinama taupyti energiją, o tai gali būti svarbi energijos nepritekliaus mažinimo priemonė. Be to, taikant principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ bus užtikrinama, kad ekonominiu požiūriu nepalankioje padėtyje esančios grupės galėtų pasinaudoti energijos vartojimo efektyvumo sprendimais, kurie svarstomi kaip pirmas pasirinkimas priimant politikos, planavimo bei investavimo sprendimus ir kitose politikos srityse. Pasiūlyme dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos naujos redakcijos taip pat nustatytas konkretus įpareigojimas valstybėms narėms remti energijos nepriteklį patiriančius ir pažeidžiamus namų ūkius, kad jie galėtų taupyti energiją. Siūlomu Alternatyviųjų degalų infrastruktūros reglamentu³⁸ bus užtikrinama, kad visai netaršių transporto priemonių įkrovimo ir degalų pildymo infrastruktūra būtų diegiama visoje Europoje ir būtų prieinama visiems.

Be to, nors kiekviena valstybė narė turės prisidėti siekiant didesnio išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslo, atsižvelgiama į jų skirtingą pradinę padėtį ir pajėgumus. Tokiomis priemonėmis kaip Pastangų pasidalijimo reglamentas³⁹ siekiama sąžiningai paskirstyti pastangas tarp valstybių narių, kad būtų užtikrintas valstybių narių ir regionų solidarumas. Iš Modernizavimo fondo⁴⁰ remiamas dešimties mažesnes pajamas gaunančių ES valstybių narių perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos – padedama modernizuoti jų energetikos sistemas ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Teisingos pertvarkos fondas⁴¹ sukurtas socialiniam ir ekonominiam žaliosios pertvarkos poveikiui mažinti, daugiausia dėmesio skiriant regionams, pramonės šakoms ir darbuotojams, kurie per pertvarką susiduria su didžiausiais sunkumais.

Teikiant finansavimą iš siūlomo Socialinio klimato fondo, bus padedama švelninti poveikį pažeidžiamiesiems namų ūkiams, transporto naudotojams ir labai mažoms įmonėms, kuriems didelį poveikį turi iškastinio kuro kainų padidėjimas dėl prekybos apyvartiniais taršos leidimais įvedimo kelių transporto priemonėse ir pastatuose naudojamam kurui. Juo bus skatinamas sąžiningumas ir solidarumas tarp valstybių narių ir jose, kartu mažinant energijos nepritekliaus pavojų ir su transportu susijusius iššūkius ir papildant esamus mechanizmus.

³⁵ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo (nauja redakcija), COM(2021) 558 *final*.

³⁶ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo (su pakeitimais, padarytais 2018 m. gegužės 30 d. Direktyva (ES) 2018/844), COM(2021) 802 *final*.

³⁷ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/70/EB ir panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652, COM(2021) 557 *final*.

³⁸ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo, kuriuo panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/94/ES, COM(2021) 559 *final*.

³⁹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įsipareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, COM(2021) 555 *final*.

⁴⁰ 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB siekiant ekonomiškai efektyviai dar labiau sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir paskatinti investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir Sprendimas (ES) 2015/1814 (Tekstas svarbus EEE), (OL L 76, 2018 3 19, p. 3).

⁴¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (OL L 231, 2021 6 30, p. 1).

Fondo lėšomis bus padedama namų ūkiams investuoti į energijos vartojimo efektyvumą ir į švarų pastatų šildymą ir vėsinimą, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimą, taip pat finansuojamos galimybės naudotis netaršaus ir mažataršio judumo paslaugomis. Kol investicijos padės sumažinti pažeidžiamų grupių išmetamą ŠESD kiekį ir sąskaitas už energiją, fondas valstybėms narėms prireikus suteiks galimybę finansuoti priemones, kuriomis užtikrinama laikina tiesioginė parama pajamoms, skirta pažeidžiamiems namų ūkiams ir namų ūkiams, kurie yra pažeidžiami transporto naudotojai, siekiant mažinti iškastinio kuro kainų didėjimo, kurį lemia pastatų ir kelių transporto įtraukimas į Direktyvos 2003/87/EB taikymo sritį, tiesioginį poveikį.

Be to, kaip nurodyta poveikio vertinime, pridėtame prie 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano, ir kai kuriose iniciatyvose, numatytose pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje, valstybės narės gali toliau naudoti pajamas, gautas iš ES ATLPS aukcionų, energijos kainų rinkliavų ir mokesčių, taip pat iš aplinkosaugos mokesčių, kad remtų nepalankioje padėtyje esančias grupes.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Pasiūlymas bus grindžiamas SESV 292 straipsniu kartu su SESV 149 straipsniu ir 166 straipsniu.

• Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)

Valstybės narės parengs ir atrinks priemones ir investicijas, kuriomis užtikrins sąžiningą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, įskaitant specialias priemones, kurias jos gali taikyti naudodamosi esamu finansavimu, politikos priemonėmis ir valdymo mechanizmais.

• Proporcingumo principas

Kad žaliaji pertvarka būtų įvykdyta greitai ir sėkmingai, pasiekiant Europos klimato teisės akte nustatytus privalomus tikslus ir nepaliekant nė vieno nuošalyje, būtina imtis veiksmų Sąjungos lygmeniu, atsižvelgiant į Europos žaliąjį kursą, Europos Vadovų Tarybos 2019–2024 m. strateginę darbotvarkę, Europos Parlamento pranešimą dėl tvirtos socialinės Europos teisingai pertvarkai užtikrinti⁴², Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto ataskaitą dėl dokumento „Žaliojo kurso nebus be socialinio kurso“⁴³ ir Regionų komiteto nuomonę dėl dokumento „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“⁴⁴. Tam taip pat reikia, kad socialiniai ir su darbu susiję uždaviniai, kylantys vykdant žaliąją pertvarką, visose valstybėse narėse būtų sprendžiami nuosekliai ir veiksmingai.

Remiantis 2020 m. rugsėjo mėn. Komisijos paskelbtu galutinių integruotų nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų ES masto vertinimu⁴⁵, reikia dėti daugiau

⁴² 2020 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl tvirtos socialinės Europos teisingai pertvarkai užtikrinti (2020/2084(INI)).

⁴³ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl dokumento „Žaliojo kurso nebus be socialinio kurso“ (nuomonė savo iniciatyva), EESC 2020/01591 (OL C 341, 2021 8 24, p. 23).

⁴⁴ Europos regionų komiteto nuomonė. Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti, COR 2020/02167 (OL C 440, 2020 12 18, p. 42).

⁴⁵ COM(2020) 564 *final*.

pastangų siekiant užtikrinti sąžiningą perėjimą prie švarios energetikos labiausiai paveiktuose regionuose. Atsižvelgiant į siūlomų veiksmų mastą ir poveikį, pateikti gaires valstybėms narėms – būtinas ir proporcingas veiksmas.

Siekiant valstybėms narėms neužkrauti nereikalingos administracinės naštos, šioje rekomendacijoje pateiktų politikos gairių įgyvendinimas bus stebimas per Europos semestro procesą ir kitus esamus procesus, visų pirma vykdam, kai tinkama, energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymą.

- **Priemonės pasirinkimas**

Siūloma priemonė yra pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos, kuria laikomasi subsidarumo ir proporcingumo principų. Ji grindžiama esamais Europos Sąjungos teisės aktais ir atitinka Europos Sąjungos veiksmų užimtumo ir socialinės politikos srityse priemones. Joje nustatomos priemonės, kurias valstybės narės turėtų apsvarstyti, ir suteikiamas tvirtas bendradarbiavimo šioje srityje Europos Sąjungos lygmeniu pagrindas, kartu visapusiškai gerbiant valstybių narių kompetenciją atitinkamose politikos srityse.

3. **EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI**

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Netaikoma.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Komisijos tarnybos jau vykdė keletą bendrų ir tikslinių konsultacijų žaliosios pertvarkos klausimais, įskaitant jos socialinius ir su darbu susijusius aspektus, o visų pirma organizavo:

- tikslines konsultacijas ir viešas konsultacijas internetu, susijusias su pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą 2021 m. liepos mėn. ir gruodžio mėn. priemonių rinkiniais (pvz., ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, Energijos mokesčių direktyva, Energijos vartojimo efektyvumo direktyva, Pastatų energinio naudingumo direktyva ir kt.);
- dvišalius / daugiašalius suinteresuotųjų subjektų susitikimus, įskaitant daugiau kaip 50 susitikimų dėl ATLPS peržiūros, visų pirma atsižvelgiant į 2021 m. liepos 14 d. priimtą dokumentų rinkinį;
- atviras viešas konsultacijas internetu dėl 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano (2020 m. kovo – birželio mėn.; dalyvavo daugiau kaip 1 000 respondentų), prieš tai įvykdžius keturių savaičių konsultacijas dėl įžanginio poveikio vertinimo.

Kad parengtų šį pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos, 2021 m. spalio ir lapkričio mėn. Komisija **surengė tikslines konsultacijas ir keitėsi nuomonėmis** su Užimtumo komitetu (EMCO), Socialinės apsaugos komitetu (SAK), Ekonominės politikos komitetu (EPK), Europos socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis, veikiančiomis neįgaliųjų reikalų, socialinės ir užimtumo politikos srityse.

Per konsultacijas labai paremta iniciatyva, kuria atsižvelgiama į pertvarkos socialinius ir su darbu susijusius aspektus, užtikrinant, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. Konkrečiai šalys iš esmės susitarė, kad reikia įgyvendinti kelis dalykus: parengti išsamius politikos

priemonių rinkinius sąžiningai pertvarkai vykdyti, įskaitant kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemones; tinkamai pasinaudoti esama politika ir finansavimo priemonėmis, užkertant kelią dubliavimuisi ir neužkraunant administracinės naštos; geriau suprasti klimato kaitos politikos poveikį užimtumui ir jos socialinį poveikį, įskaitant poveikį darbo vietų kokybei, taip pat susijusiai stebėsenai, realiais duomenimis pagrįstoms ataskaitoms ir atitinkamiems rodikliams; integruoti lygybės aspektą, taip pat prašymus skirti daugiau lėšų ir stiprinti pajėgumus, visų pirma MVĮ; vykdyti integraciją į esamus valdymo mechanizmus; užtikrinti socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant klimato politiką ir sąžiningos pertvarkos finansavimo strategijas.

Komisija taip pat paskelbė **atvirą kvietimą teikti informaciją** nuo 2021 m. spalio 29 d. iki 2021 m. lapkričio 19 d. ir gavo 66 įvairių suinteresuotųjų šalių – valdžios institucijų, Europos ir nacionalinių socialinių partnerių, socialinių reikalų srityje veikiančių pilietinės visuomenės organizacijų, taip pat klimato ir aplinkos apsaugos organizacijų ir akademinių bei mokslinių tyrimų institucijų – nuomones.

Apskritai respondentai labai pritarė ilgalaikiai žaliosios pertvarkos vykdymo strategijai ir palankiai įvertino tai, kad daugiausia dėmesio skiriama užimtumo ir socialiniams aspektams. Konkrečiai keliuose nuomonėse buvo raginama atsižvelgti į galimą poveikį nelygybės, užimtumo ir įgūdžių srityse, o apskritai buvo prašoma suteikti tinkamą finansavimą, taip pat techninę pagalbą, susijusią su finansavimo priemonėmis, kuriomis valstybės narės gali naudotis, visų pirma sutelkiant dėmesį į pažeidžiamus regionus, sektorius ir grupes. Iš pateiktų nuomonių taip pat matyti, kad auga poreikis investuoti į perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo iniciatyvas, pajėgumų stiprinimą ir infrastruktūrą. Plačiai pritarta socialinio dialogo ir kolektyvinių derybų stiprinimui, o kai kurie respondentai ragino užtikrinti darbuotojų teisę į informaciją, konsultacijas ir bendro sprendimo procedūrą. Be to, didžioji dauguma respondentų pabrėžė, kad reikalinga išsami apžvalga ir analizė. Daugelyje nuomonių buvo paminėti kiti klausimai, visų pirma susiję su tiesioginės paramos pažeidžiamų darbuotojų ir namų ūkių pajamoms priemonėmis, galimybe naudotis esminėmis paslaugomis, įskaitant transporto paslaugas, prie žaliųjų darbo vietų pritaikytu sveikatos ir saugos darbe užtikrinimu.

• **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Europos Komisija kaupia ekspertines žinias socialinės, užimtumo ir susijusios politikos srityse, be kita ko, naudojasi Socialinės padėties stebėjimo centru⁴⁶, kad būtų plėtojama kompetencija socialinės politikos, socialinės apsaugos ir užimtumo srityse, kartu atliekant politikos formavimui svarbius ir faktiniais duomenimis pagrįstus mokslinius tyrimus dabartinės socialinės ir ekonominės padėties ES srityje. Socialinės padėties stebėjimo centras veikia keturiose pagrindinėse mokslinių tyrimų srityse: skurdo, pajamų nelygybės, socialinė nelygybės, sveikatos ir gerovės; užimtumo, nedarbo ir darbo rinkos rodiklių; gerovės valstybės, socialinės ir darbo rinkos politikos; didžiųjų tendencijų poveikio darbo rinkai ir pajamų pasiskirstymui.

2021 m. lapkričio mėn. Socialinės padėties stebėjimo centras, remdamasis kitais ankstesniais atitinkamais renginiais, surengė metinį mokslinių tyrimų seminarą „Perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos socialiniai ir darbo aspektai“. Renginyje visų pirma buvo susitelkta į galimą žaliosios pertvarkos poveikį užimtumo, darbo kokybės, įgūdžių srityse ir

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lt&catId=1049>

kitokį poveikį pasiskirstymui tokiose srityse kaip energijos nepriteklis ir galimybės naudotis esminėmis paslaugomis.

Remiantis su ekspertais aptartomis pagrindinėmis išvadomis tikimasi, kad bendras numatomas poveikis bus teigiamas: planuojama, kad padidės užimtumas energijos taupymo, statybos ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektoriuose, įskaitant žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbuotojų užimtumą. Antra vertus, tikėtina, kad energijai imliuose pramonės sektoriuose, – kuriose sunku mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir kuriems būdingas didelis išmetamas anglies dioksido kiekis, – užimtumas ir darbo užmokestis mažės, o tai rodo, kad reikia investuoti į didelio masto kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą.

Į ekspertų nustatytas sąžiningos pertvarkos skatinimo politikos priemonės įtraukti mokesčiai, pervedimai, subsidijos bei teisės aktai; taikant kiekvieną iš jų, teisingumo ir veiksmingumo lygmuo skirsis. Ekspertai iš esmės pritarė, kad svarbu teikti kompensacijas (pervedimus ir subsidijas), jei esama tam tikro regresinio ar neproporcingo poveikio, visų pirma mažas pajamas gaunantiems ir mažesnes vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams, be kita ko, siekiant užtikrinti visuomenės pritarimą politikos priemonėms.

Seminare taip pat nustatytos sritys, kuriose būtų naudinga atlikti tolesnius mokslinius tyrimus, be kita ko, susijusius su: a) klimato politikos veiksmų socialinio poveikio, poveikio užimtumui ir pajamų pasiskirstymui geoerdviniu aspektu, be kita ko, atliekant išsamesnį modeliavimą, apimančią visas ES šalis, ir įvertinant poveikį pagal vietovę ir urbanizacijos laipsnį; b) makromodelių ir mikromodelių integraciją, įskaitant išsamesnį modeliavimą, susijusį su asmenų statuso pokyčiu darbo rinkoje, visų pirma jiems pereinant į kitą sektorių, ir atitinkamu socialinių investicijų poreikiu siekiant remti perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą; c) pajamų paskirstymo ir namų ūkių biudžeto modelių integravimu į pagrindinius makromodelius ir d) ekologiškumo rodiklių, taikytinų užduotims, darbo vietoms ir įgūdžiams, parengimu.

• **Poveikio vertinimas**

Siūlomoje priemonėje – Tarybos rekomendacijoje – pateikiamos socialinės, užimtumo ir susijusios politikos įgyvendinimo gairės, kuriomis siekiama spręsti su žaliaja pertvarka susijusius uždavinius. Tačiau joje pateiktas gaires dėl priemonių pasirinkimo ir jų struktūros valstybės narės gali taikyti lanksčiai, todėl poveikio vertinimo atlikti nereikia.

Pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente apžvelgiami ir aptariami turimi faktiniai duomenys, kuriais grindžiamos rekomenduojamos politikos intervencinės priemonės, remiantis prie komunikato dėl 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano pridedamose atitinkamose poveikio vertinimo ataskaitose pateiktomis analizėmis ir pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje numatytais iniciatyvomis. Į jį įtraukti nauji faktiniai duomenys, gauti Europos Komisijai atlikus papildomą analizę, įskaitant tų valstybių narių, kurių 2020 m. duomenys jau yra pateikti ES SPGS duomenų bazėje, energijos nepritekliaus rodiklių atnaujinimą pagal pajamų grupes. Be to, jame panaudoti atsiliepimai, gauti 2021 m. rudenį vykdant tikslines konsultacijas, kai Europos Komisija kreipėsi į, be kita ko, valstybes nares, socialinius partnerius, pilietinę visuomenę, įskaitant jaunimą, ir darbo rinkos analizės, socialinės politikos ir sąžiningos pertvarkos sričių ekspertus.

Kai kurie iš svarbiausių duomenų susiję su politikos aspektais, kuriuos taikant siekiama:

parodyti, kaip darbo vietų kūrimo potencialas vykdant pertvarką priklauso ir nuo aktyvios paramos asmens statuso pokyčiui darbo rinkoje bei darbo vietų kūrimui, ir nuo darbuotojų gebėjimo įgyti įgūdžių, pritaikytų prie darbo rinkos ir pramonės aplinkos, kuriai būdingos žaliosios darbo vietos ir klimatui nekenkiantys gamybos procesai;

pateikti naudojant modeliavimą gautus duomenis, susijusius su galimybe darbo jėgos mokesčių naštą perkelti į su klimatu susijusią apmokestinimo formą, išorės veiksnius, kuriais daromas neigiamas poveikis aplinkai, transformuoti į vidinius veiksnius, skatinant principo „teršėjas moka“ taikymą, ir gerinti rezultatus darbo rinkoje mažinant poveikį dėl aplinkai kylančių pavojų, ypač pažeidžiamiausiems asmenims, taip pat su galimybe švelninti neigiamą poveikį pajamų pasiskirstymui taikant tikslines priemones, kuriomis pajamos iš mokesčių energetikos srityje ir anglies dioksido apmokestinimo perkeliama labiausiai paveiktiems namų ūkiams, visų pirma pažeidžiamiesiems namų ūkiams;

pabrėžti, kaip tikslinėmis investicijomis į energijos vartojimo efektyvumą, šildymo, vėsinimo ir transporto priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, galimybe naudotis esminėmis paslaugomis, įskaitant alternatyvius darnaus judumo sprendimus, ir informuotumo didinimą, prireikus jas papildant pažeidžiamiesiems vartotojams ir namų ūkiams skirta laikina ir tiksline tiesiogine parama pajamoms, galima užtikrinti sąžiningą ir įtraukią energetikos pertvarką, daugiausia dėmesio skiriant labiausiai paveiktiems žmonėms ir namų ūkiams, visų pirma pažeidžiamiesiems žmonėms ir namų ūkiams.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Netaikoma.

- **Pagrindinės teisės**

Neigiamo poveikio pagrindinėms teisėms nebuvo nustatyta. Priešingai, šia iniciatyva skatinamos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos teisės, įskaitant jos antraštinėse dalyse „Lygybė“ ir „Solidarumas“ įtvirtintas teises, pavyzdžiui, teisę į sąžiningas darbo sąlygas (31 straipsnis), teisę į mokslą (14 straipsnis) ir teisę į socialinę apsaugą ir socialinę paramą (34 straipsnis), kuri susijusi su socialinio draudimo pašalpomis ir socialinėmis paslaugomis, kuriomis tam tikrais atvejais suteikiama apsauga, taip pat teisę į socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Kad būtų įgyvendintas šis pasiūlymas dėl rekomendacijos, papildomų ES biudžeto išteklių nereikia.

Galimybės gauti finansavimą iš ES biudžeto, susijusios su sąžiningu perėjimu prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, jau yra prieinamos atsižvelgiant į įvairių fondų ir programų tikslų politiką ir veiksmų logiką⁴⁷.

Rekomendacijoje pateikiamos gairės dėl naudojimosi nacionaliniais biudžetais ir galimo jų vaidmens įgyvendinant rekomendaciją.

⁴⁷ Atitinkamų finansavimo priemonių ir jų tarpusavio sąsajų apžvalga, taip pat jų vaidmuo įgyvendinant pagal šį pasiūlymą pateiktas rekomendacijas išsamiau aprašyti pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente (SWD(2021) 452).

5. KITI ELEMENTAI

• **Igyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Siūloma, kad Komisija stebėtų šios Tarybos rekomendacijos įgyvendinimą bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir atsižvelgdama į Europos semestrą.

Be to, siūloma, kad valstybės narės atsižvelgtų į šią Tarybos rekomendaciją atnaujinamos savo integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus (NEKSVP) 2023 m. (NEKSVP projektus) ir 2024 m. (galutinius NEKSVP) pagal Reglamento (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo (toliau – Valdymo reglamentas) 14 straipsnį ir rengdamos savo nacionalines energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitas pagal to reglamento 17 straipsnį. Visų pirma rekomendacija turėtų būti remiamasi siekiant sąžiningos pertvarkos aspektus integruoti į priemones ir veiksmus, numatytus pagal kiekvieną iš penkių energetikos sąjungos aspektų, nurodytų Valdymo reglamento 1 straipsnio 2 dalyje. Rekomendacija taip pat turėtų būti remiamasi taikant konkrečius nacionalinius veiksmus ir priemones, kuriais siekiama spręsti su užimtumu, įgūdžiais, energijos nepriteklumi ir kitais energijos vidaus rinkos socialiniais ir pajamų pasiskirstymo aspektais susijusius klausimus, kai valstybės narės nusprendžia imtis tokių veiksmų, taip padedant joms (visų pirma toms valstybėms narėms, kuriose yra daug energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių) nustatyti tinkamą politiką ir priemones, kuriomis sprendžiamas šis klausimas, savo integruotuose NEKSVP pagal 3 straipsnio 3 dalies d punktą, įskaitant socialinės politikos priemones ir kitas atitinkamas nacionalines programas ir politiką.

Taikydamą daugiašalį priežiūros mechanizmą ir valdymo mechanizmus, Komisija, remdamasi valstybių narių užimtumo ir socialinės politikos gairėmis, analizuos galimą pertvarkos poveikį, nustatys labiausiai paveiktus žmones ir, kai tinkama, per Europos semestrą teiks konkrečioms valstybėms narėms skirtas rekomendacijas.

• **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

Netaikoma.

• **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

1–2 dalyse nurodomas šios rekomendacijos dalykas, tikslai ir struktūra.

3 dalyje pateikiamos šioje rekomendacijoje vartojamos apibrėžtys.

4–7 dalyse valstybėms narėms rekomenduojama parengti ir įgyvendinti išsamius ir nuoseklius sąžiningos žaliosios pertvarkos politikos priemonių rinkinius, siekiant teikti aktyvią paramą kokybiškam užimtumui; užtikrinti galimybes gauti kokybiškas ir įtraukias švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą paslaugas; numatyti sąžiningas fiskalinių paskatų ir socialinės apsaugos sistemas; užtikrinti galimybę naudotis įperkamomis esminėmis paslaugomis ir aprūpinimą būstu vykdant perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos.

8–9 dalyse valstybėms narėms rekomenduojama nustatyti ir įgyvendinti kitus kompleksinius elementus, kuriuos įgyvendinant būtų skatinama sąžininga ir įtrauki žaliąją pertvarką, visų pirma siekiant užtikrinti įtraukų požiūrį visos ekonomikos mastu ir sukurti tvirtą faktinių duomenų pagrindą, kurio reikia norint įgyvendinti patikimą socialinę ir darbo rinkos politiką, kuria būtų skatinama sąžininga ir įtrauki pertvarka.

10 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama optimaliai panaudoti viešąjį ir privatųjį finansavimą siekiant teikti veiksmingą finansinę paramą, visų pirma skirti ir panaudoti

tinkamus nacionalinius išteklius, į nacionalinius planus įtraukti tinkamą iš siūlomo Socialinio klimato fondo remiamų priemonių derinį ir užtikrinti nuoseklų ir optimalų finansavimo, susijusio su sąžininga pertvarka, naudojimą visais lygmenimis, be kita ko, ES lygmeniu.

11 dalyje palankiai vertinamas Komisijos ketinimas imtis tolesnių su Tarybos rekomendacija susijusių veiksmų, visų pirma siekiant skatinti viešas diskusijas dėl sąžiningos pertvarkos, gerinti duomenų ir metodologinį pagrindą, stebėseną ir prognozavimo analizę, apžvelgti šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangą vykdant daugiašalę priežiūrą, visų pirma per Europos semestrą ir įgyvendinant energetikos sąjungą ir klimato politikos veiksmus.

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 166 straipsnio 4 dalį ir 292 straipsnį, kartu su jos 149 straipsniu,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) reikia skubiai sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, visų pirma siekiant sumažinti jūros lygio kilimą ir ekstremalių meteorologinių reiškinių, kurie jau daro poveikį visiems pasaulio regionams⁴⁸, tikimybę, taip pat sumažinti ekonomines ir socialines išlaidas, susijusias su visuotinio atšilimo padariniais⁴⁹. Sąjunga ir jos valstybės narės yra Paryžiaus susitarimo, priimto 2015 m. gruodžio mėn. pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (JTBBKKK) (toliau – Paryžiaus susitarimas)⁵⁰, šalys; šio susitarimo šalys įpareigojamos užtikrinti, kad vidutinės pasaulio temperatūros didėjimas būtų gerokai mažesnis nei 2 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu, ir toliau siekti, kad temperatūros didėjimas neviršytų 1,5 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu;
- (2) klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas kelia didelę grėsmę, dėl kurios reikia imtis skubių veiksmų, kaip neseniai patvirtinta Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos (IPCC) šeštojoje vertinimo ataskaitoje apie klimato kaitos pagrindimą gamtos mokslu. Dėl dažnesnių su klimatu susijusių ekstremalių reiškinių, pvz., potvynių, karščio bangų, sausrų ir miškų gaisrų, su jais susijusios žmonių kančios ir ekonominiai nuostoliai tampa vis dažnesni. ES šie nuostoliai jau dabar vidutiniškai viršija 12 mlrd. EUR per metus⁵¹. Jei visuotinis atšilimas pasieks 3 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu, šie nuostoliai gali padidėti dar 175 mlrd. EUR (1,38 proc. ES BVP) per metus. Šie nuostoliai visuotinio atšilimo 3 °C atveju (palyginti su 65 mlrd. EUR nuostoliais per metus 2 °C atveju ir 36 mlrd. EUR nuostoliais per metus 1,5 °C atveju) neproporcingai smarkiai pakenktų tam tikroms grupėms, visų pirma žmonėms, kurie jau yra pažeidžiamoje padėtyje, ir regionams, kurie jau susiduria su sunkumais;

⁴⁸ IPCC, 2021, *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*.

⁴⁹ JRC, PESETA IV, <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>.

⁵⁰ Paryžiaus susitarimas (OL L 282, 2016 10 19, p. 4).

⁵¹ Europos Komisija (2021), *PESETA IV study Climate change impacts and adaptation in Europe*, Jungtinis tyrimų centras, Sevilija, <http://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>

- (3) Europos žaliajame kurse⁵² išdėstyta strategija, kurią įgyvendinant Sąjunga turi tapti pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu ir tvaria, sąžiningesne ir labiau klestinčia visuomene, gerbiančia planetos galimybių ribas. Sąžiningos pertvarkos poreikis yra neatsiejama dalis Žaliojo kurso, kuriame pabrėžiama, kad nė vienas asmuo ir regionas neturėtų būti palikti nuošalyje. Europos klimato teisės akte⁵³ nustatytas privalomas Sąjungos masto tikslas iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui ir privalomas tarpinis tikslas iki 2030 m. ES viduje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti bent 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu. Įgyvendinant 8-ąją aplinkosaugos veiksmų programą iki 2030 m.⁵⁴ siekiama apsaugoti, tausoti ir didinti Sąjungos gamtinį kapitalą ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio;
- (4) norint pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir visuomenės, reikia imtis visapusiškų politikos veiksmų ir įgyvendinti dideles investicijas daugelyje sričių, pavyzdžiui, klimato politikos veiksmų, energetikos, aplinkos apsaugos, pramonės, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse⁵⁵. Siekdama įgyvendinti privalomą 2030 m. Sąjungos lygmens tikslą, 2021 m. liepos 14 d. Komisija pateikė pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinį⁵⁶. Ši priemonių rinkinį sudaro pasiūlymai atnaujinti atitinkamus teisės aktus, įskaitant ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ES ATLPS)⁵⁷, Energijos mokesčių direktyvą, Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą ir Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą, Reglamentą, kuriuo nustatomos lengvųjų automobilių ir furgonų išmetamo CO₂ normos, Reglamentą dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo, Alternatyviųjų degalų infrastruktūros direktyvą ir Pastangų pasidalijimo reglamentą, sektorių, kuriems netaikoma dabartinė ATLPS, t. y. transporto ir statybos sektorių, atžvilgiu. Į jį taip pat įtraukti nauji pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, visų pirma siekiant remti švaresnių degalų naudojimą aviacijos ir jūrų transporto sektoriuose, taip pat pradėti taikyti pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą ir įsteigti Socialinį klimato fondą, kuris yra tiesiogiai susijęs su siūlomu kuro, naudojamo pastatuose ir kelių transporte, įtraukimu į apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą. Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinys, kartu su priemonėmis, kurių imamasi ES lygmeniu siekiant remti ir skatinti būtinas viešąsias ir privačiąsias investicijas, padės remti ir spartinti naujų rinkų, pavyzdžiui, švaraus kuro ir mažataršių transporto priemonių rinkų, augimą ir taip mažinti tvarios pertvarkos sąnaudas tiek įmonėms, tiek piliečiams;

⁵² Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019) 640 *final*).

⁵³ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

⁵⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m., COM(2020) 652 *final*.

⁵⁵ Apskaičiuota, kad kurdama infrastruktūrą Europa šį dešimtmetį turės kasmet papildomai investuoti maždaug 350 mlrd. EUR vien į energetikos sistemas, kad būtų pasiektas 2030 m. išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslas, o dar 130 mlrd. EUR reikės kitiems aplinkos tikslams.

⁵⁶ Komisijos komunikatas „55 % tikslas – pasiekiamas. ES 2030 m. klimato tikslo įgyvendinimas siekiant neutralizuoti poveikį klimatui“, COM(2021) 550 *final*.

⁵⁷ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje, Sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo ir Reglamentas (ES) 2015/757, COM(2021) 551 *final*.

- (5) 2019–2024 m. Europos Vadovų Tarybos strateginėje darbotvarkėje valstybės narės įsipareigojo užtikrinti sąžiningą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, kuris būtų įtraukus ir kurį vykdant niekas nebūtų paliktas nuošalyje. Tarptautiniu lygmeniu valstybės narės patvirtino darnaus vystymosi tikslus ir ratifikavo Paryžiaus susitarimą, kuriuose atsižvelgiama į būtinybę nustatyti tinkamą pereinamąjį laikotarpį darbuotojams ir skatinti tinkamą darbą bei kokybiškas darbo vietas. TDO gairėse pateikiama tarptautiniu mastu nustatyta sąžiningo perėjimo prie aplinkos atžvilgiu tvarios ekonomikos ir visuomenės visiems politikos sistema⁵⁸. Be to, 2018 m. Silezijos deklaraciją dėl solidarumo ir tinkamo pereinamojo laikotarpio, priimtą Katowicuose vykusioje 24-ojoje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje, pasirašė 54 šalys (valstybės ir socialiniai partneriai), įskaitant Europos Sąjungos vardu ją pasirašiusią Europos Komisiją⁵⁹ ir atskirai ją pasirašiusią 21 ES valstybę narę. Europos Sąjunga ir 10 valstybių narių pasirašė 2021 m. deklaraciją dėl sąlygų teisingai pertvarkai vykdyti tarptautiniu mastu sudarymo, priimtą Glazge vykusioje 26-ojoje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje, ir įsipareigojo atsiskaitydamos apie ES politiką ir priemones, skirtas įvykdyti nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus, į dvišetes skaidrumo ataskaitas įtraukti informaciją apie teisingą pertvarką;
- (6) sąžiningumas ir solidarumas – svarbūs Sąjungos politikos, kuria siekiama pereiti prie žaliosios ekonomikos, principai, kurie yra būtini siekiant užtikrinti nuolatinę plačią visuomenės paramą šiai politikai. Europos žaliajame kurse pabrėžiama, kad pertvarka turi būti vykdoma sąžiningai ir įtraukiai, pirmenybę teikiant žmonėms ir ypatingą dėmesį sutelkiant į paramą tiems regionams, pramonės šakoms, darbuotojams, namų ūkiams ir vartotojams, kurie susidurs su didžiausiais sunkumais. Be to, komunikate „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“⁶⁰ pabrėžiama, kad įgyvendindama Europos žaliąjį kursą Europa įgis priemonių, kurios padės siekti didesnės aukštynkryptės konvergencijos, socialinio sąžiningumo ir bendros gerovės;
- (7) Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane⁶¹ pabrėžiama, kad siekiant pereiti prie žalesnio ir labiau skaitmeninio dešimtmečio, kuriame europiečiai galėtų klestėti, reikia vienybės, koordinavimo ir solidarumo. Jame siūlomi trys pagrindiniai ES 2030 m. tikslai: užtikrinti, kad iki 2030 m. bent 78 proc. 20–64 m. gyventojų turėtų darbą⁶²; pasiekti, kad bent 60 proc. visų suaugusiųjų kasmet dalyvautų mokymuose⁶³; iki 2030 m. asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių sumažinti bent

⁵⁸ Gairėse apibrėžiama teisingos pertvarkos sąvoka, o politikos formuotojai bei socialiniai partneriai raginami skatinti teisingą pertvarką pasauliniu lygmeniu.

⁵⁹ Tarybos generalinis sekretoriatas, 14545/1/18 REV1, 2018 m. lapkričio 26 d.

⁶⁰ Komisijos komunikatas „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“, COM(2020) 14, kuriuo pradėtos viešos konsultacijos dėl Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano.

⁶¹ Komisijos komunikatas „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“, COM(2021) 102 *final*. Europos socialinių teisių ramstis, kurį 2017 m. lapkričio mėn. Geteborgo aukščiausiojo lygio susitikime paskelbė ir pasirašė Europos Sąjungos Taryba, Europos Parlamentas ir Komisija, yra Sąjungos kelrodis siekiant stiprios socialinės Europos.

⁶² Kad pasiektų šį bendrą tikslą, Europa turi stengtis bent perpus sumažinti vyrų ir moterų užimtumo lygio skirtumą, palyginti su 2019 m.; iki 9 proc. sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (15–29 m.) dalį ir teikti daugiau formaliojo ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų.

⁶³ Visų pirma bent 80 proc. 16–74 m. amžiaus asmenų turėtų turėti pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, taip pat turėtų būti toliau mažinamas mokyklos nebaigusių asmenų skaičius ir didinamas dalyvavimas viduriniame ugdyme.

15 mln.⁶⁴ Šiuos pagrindinius 2030 m. tikslus ES vadovai palankiai įvertino 2021 m. gegužės mėn. priimtoje Porto deklaracijoje⁶⁵ ir 2021 m. birželio mėn. vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime;

- (8) įgyvendinant tinkamą politiką⁶⁶, žaliąją pertvarką iki 2030 m. ES padėtų sukurti apie 1 mln. papildomų kokybiškų darbo vietų⁶⁷, o iki 2050 m. – 2 mln. darbo vietų⁶⁸ tokiuose sektoriuose kaip statyba, IRT ar atsinaujinančiųjų išteklių energija, o kartu būtų lėtinamas besitęsiantis vidutinės kvalifikacijos darbo vietų mažėjimas dėl automatizavimo ir skaitmeninimo. Tačiau, jei pasitvirtintų pesimistinis scenarijus, dėl žaliojo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir netinkamo politikos derinio bendro poveikio Sąjungos BVP sumažėjimas gali siekti iki 0,39 proc., o darbo vietų skaičiaus sumažėjimas – iki 0,26 proc.⁶⁹;
- (9) žaliosios pertvarkos poveikis verslui ir užimtumui skirsis atsižvelgiant į sektorių, profesiją, regioną ir valstybę, o tai lems su darbo vietomis susijusius pokyčius sektoriuose ir pramonės ekosistemose, taip pat didelį darbo jėgos perskirstymą tarp jų⁷⁰. Norint restruktūrizuoti ir pritaikyti atitinkamas įmones, sektorius ir ekosistemas, reikia kurti naujus verslo modelius ir iš esmės perskirstyti darbo jėgą tarp sektorių ir regionų. Pavyzdžiui, prognozuojama, kad darbo vietų bus prarasta tam tikruose kasybos arba energijos gamybos iš iškastinio kuro, taip pat automobilių sektorių segmentuose. Tačiau tikimasi, kad atsiras naujų darbo vietų, susijusių su žiedine vertės išlaikymo veikla ir tvariu transportu bei tvaria energijos gamyba. Todėl valstybės narės, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais ir (arba) vietos ir regionų valdžios institucijomis bei suinteresuotaisiais subjektais, turėtų laikytis sudėtinio požiūrio ir daugiausiai dėmesio skirti atitinkamiems atskiriems regionams ir ekosistemoms;
- (10) jei vykdančią žaliąją pertvarką bus kuriamos kokybiškos darbo vietos visiems, o kartu imamasi priemonių energijos nepritekliui ir transporto galimybių trūkumui mažinti ir užkirsti jam kelią, tokia pertvarka gali padėti didinti pajamas ir apskritai mažinti nelygybę ir skurdą⁷¹. Taigi, žaliąją pertvarką gali padėti kovoti su esama socialine ir ekonomine nelygybe ir socialine atskirtimi, gerinti sveikatą bei gerovę ir skatinti lygybę. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas tam tikroms gyventojų grupėms, visų pirma toms, kurios jau yra pažeidžiamos. Tai visų pirma mažas ir mažesnes vidutines

⁶⁴ Iš skurdo arba socialinės atskirties turi būti išvaduota 15 mln. žmonių, iš jų – bent 5 mln. vaikų.

⁶⁵ Europos Vadovų Taryba, Porto deklaracija, 2021 5 8.

⁶⁶ Komisijos komunikatas „55 % tikslas – pasiekiamas. ES 2030 m. klimato tikslo įgyvendinimas siekiant neutralizuoti poveikį klimatui“, COM(2021) 550 final.

⁶⁷ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Poveikio vertinimas, pridedamas prie Komisijos komunikato „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“, SWD(2020) 176 final. Prognozės, grindžiamos modeliu E-QUEST, taikant mažesnių mokesčių ir žemos kvalifikacijos darbo jėgos scenarijų.

⁶⁸ Europos Komisija (2019), *Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019*, 2019 m. liepos 4 d. Remiantis išsamia analize, pateikta kartu su Komisijos komunikatu COM(2018) 773.

⁶⁹ SWD(2020) 176 final.

⁷⁰ SWD(2020) 176 final.

⁷¹ Europos Komisija (2019), *Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019*, 5 skyrius, 2019 m. liepos 4 d.; Europos Komisija (2020), *Leaving no one behind and striving for more: fairness and solidarity in the European social market economy, Employment and Social Developments in Europe 2020*, 4.2.2 skyrius, 2020 m. rugsėjo 15 d. Bendras skurdas šiuo atveju vertinamas naudojant sutartą skurdo rizikos lygio rodiklį, atitinkantį socialinių rodiklių suvestinės rodiklius, ir susijusį 2030 m. pagrindinį tikslą pagal Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planą.

pajamas gaunantys namų ūkiai, kurie didelę savo pajamų dalį išleidžia esminėmis paslaugoms, tokioms kaip energetikos, transporto ir būsto paslaugos, taip pat labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės. Modeliavimo rezultatai rodo, kad tai, ar aplinkosaugos mokesčiai bus progresiniai, ar regresiniai, iš esmės priklausys nuo priemonės struktūros, įskaitant, pavyzdžiui, tai, kokių mastu pajamų mokesčio mažinimas ar kitos pajamų panaudojimo galimybės yra skirtos mažesnes pajamas gaunantiems asmenims⁷²;

- (11) vykdam žiedinę vertės išlaikymo veiklą (įskaitant taisymo, pakartotinio naudojimo, atnaujinimo ir įpaslauginimo verslo modelius) gali būti skatinamos galimybės įsigyti įperkamus ir tvarius prekių bei paslaugų. Be to, ją vykdam taip pat sukuriam darbo vietų ir galimybių, susijusių su įvairiais įgūdžių lygmenimis, įskaitant galimybes moterims, neįgaliesiems ir pažeidžiamoje padėtyje esančioms grupėms, o šiose srityse veikia socialinės ekonomikos įmonės. Šia veikla išvengiama naujų pirkinių, todėl ją vykdam labai sumažėja išmetamo anglies dioksido kiekis, o sukurtos darbo vietos glaudžiai susijusios su produktais, kuriuos reikia išlaikyti, atnaujinti arba kuriais reikia dalytis;
- (12) naujausiais 2019–2020 m. ES SPGS duomenimis⁷³, energijos nepriteklių patyrė apie 8 proc. ES gyventojų, t. y. daugiau nei 35 mln. žmonių negalėjo tinkamai šildyti savo namų; skirtingose valstybėse narėse ir skirtingų pajamų grupių energijos nepriteklus labai skyrėsi⁷⁴. Energijos nepritekliaus stebėjimo centro skaičiavimais, iš viso energijos nepriteklių patiria daugiau nei 50 milijonų Europos Sąjungos namų ūkių. Energijos nepriteklus, kurį lemia mažų pajamų, didelės disponuojamųjų pajamų dalies skyrimo energijai ir mažo energijos vartojimo efektyvumo derinys, jau kurį laiką yra didelis iššūkis Sąjungai. Ši skurdo forma būdinga ne tik mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, bet ir mažesnes vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams daugelyje valstybių narių⁷⁵. Namų ūkiai, kurių energijos poreikis didesnis nei vidutinis, įskaitant šeimas su vaikais, neįgaliuosius ir vyresnio amžiaus asmenis, taip pat dažniau patiria energijos nepriteklių⁷⁶ ir jo poveikį. Energijos nepriteklių taip pat ypač dažnai patiria moterys, visų pirma vienišos motinos ir vyresnio amžiaus moterys⁷⁷. Vis dažniau dėmesys atkreipiamas ne tik į energijos nepriteklių, bet ir į transporto galimybių trūkumo sąvoką, kuri reiškia, kad tam tikrų kategorijų gyventojai negali gauti transporto paslaugų, atitinkančių jų socialinius poreikius ir materialines galimybes. Netaikant tinkamų priemonių, skirtų energijos nepritekliui ir transporto galimybių trūkumui mažinti ir užkirsti jiems kelią, kyla grėsmė, kad šie sunkumai didės visų pirma dėl išmetamųjų teršalų sąnaudų internalizavimo nustatant kainodarą arba dėl prisitaikymo sąnaudų, skirtų pereiti prie efektyvesnių ir mažiau teršalų išmetančių alternatyvų;

⁷² IEEP (2021), *Green taxation and other economic instruments: internalising environmental costs to make the polluter pay*.

⁷³ 2019 m. ES SPGS duomenys pateikti apie visas valstybes nares; 2020 m. duomenų apie visas valstybes nares kol kas nėra.

⁷⁴ Be to, iki 6,2 proc. europiečių, t. y. daugiau kaip 27 mln. žmonių, turi įsiskolinimų už komunalines paslaugas.

⁷⁵ SWD(2019) 579 final.

⁷⁶ Žr. 2016 m. lapkričio 9 d. EP Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetui (ITRE) surengto seminaro „Energijos nepriteklus“ ataskaitą.

⁷⁷ Žr. *Gender perspective on access to energy in the EU* (europa.eu), *Gender and energy* | *European Institute for Gender Equality* (europa.eu), *GFE-Gender-Issues-Note-Session-6.2.pdf* (oecd.org).

- (13) socialinio sąžiningumo ir solidarumo principai yra įtvirtinti kuriant atitinkamas Sąjungos lygmens klimato, energetikos ir aplinkos apsaugos sistemas⁷⁸, be kita ko, taikant principą „teršėjas moka“ ir valstybėms narėms dalijantis pastangomis, taip pat perskirstant dalį ES ATLPS leidimų Sąjungoje siekiant solidarumo, augimo ir sąsajų ir juos naudojant kurti Modernizavimo fondui, kuris padeda patenkinti mažesnes pajamas gaunančių valstybių narių investicijų į energetikos sistemų modernizavimą didelius poreikius. Be to, ES energetikos politikos teisės aktų sistemoje valstybėms narėms numatytos priemonės, kurias taikydamos jos gali užtikrinti energijos nepriteklių patiriančių ir pažeidžiamų namų ūkio vartotojų apsaugą, kartu išvengiant rinkos iškraipymų⁷⁹. Nors šiomis priemonėmis padedama lengviau vykdyti žaliąją pertvarką, jomis siekiama užtikrinti būtiną bendrą apsaugą, kaip matyti, pavyzdžiui, iš neseniai paskelbto Komisijos komunikato „Augančių energijos kainų problemos sprendimas: veiksmų ir paramos priemonių rinkinys“⁸⁰. Be to, įsteigus Socialinį klimato fondą, iš kurio 2025–2032 m. bus paskirstyti 72,2 mlrd. EUR, būtų remiami pažeidžiami namų ūkiai, transporto naudotojai ir labai mažos įmonės, nukentėję dėl prekybos apyvartiniais taršos leidimais įvedimo kelių transporto priemonėse ir pastatuose naudojamam kurui⁸¹. Teikiant fondo finansavimą padedama spręsti su socialiniu poveikiu susijusias problemas – taikomos priemonės ir teikiamos investicijos, skirtos priklausomybei nuo iškastinio kuro mažinti, didinamas pastatų energijos vartojimo efektyvumas, mažinama pastatų šildymo ir vėsinimo sistemų priklausomybė nuo iškastinio kuro, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimą, taip pat pažeidžiamiems namų ūkiams, pažeidžiamoms labai mažoms įmonėms ir pažeidžiamiems transporto naudotojams suteikiamos geresnės galimybės naudotis netaršaus ir mažataršio judumo bei transporto paslaugomis, kartu pažeidžiamiems namų ūkiams (o prireikus – ir pažeidžiamiems transporto naudotojams) teikiant laikiną tiesioginę paramą pajamoms;
- (14) valstybės narės gali naudotis įvairiomis priemonėmis, kad apibrėžtų ir koordinuotų veiksmus, kuriais jos siekia sąžiningos pertvarkos. Nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose (NEKSVP) turėtų būti įvertintas energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičius ir nurodytos priemonės, kurias reikia taikyti siekiant priimti iššūkius, susijusius su energetikos pertvarkos socialiniu ir teritoriniu poveikiu⁸². Teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose turėtų būti nustatytos

⁷⁸ Socialinio sąžiningumo aspektas taip pat įtrauktas rengiant Komisijos pasiūlymus, kurie yra pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio dalis, įskaitant pasiūlymus dėl Energijos mokesčių direktyvos, Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos, Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos, Alternatyviųjų degalų infrastruktūros direktyvos, Pastangų pasidalijimo reglamento ir pasiūlymo dėl Socialinio klimato fondo steigimo.

⁷⁹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES, 5 straipsnis (Tekstas svarbus EEE), OL L 158, 2019 6 14, p. 125; 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB, 3 straipsnis (Tekstas svarbus EEE), OL L 211, 2009 8 14, p. 94.

⁸⁰ COM(2021) 660 *final*, 2021 m. spalio 13 d.

⁸¹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Socialinis klimato fondas, COM(2021) 568 *final*.

⁸² 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (Tekstas svarbus EEE), OL L 328, 2018 12 21, p. 1.

teritorijos, kurios atitinka Teisingos pertvarkos fondo, iš kurio finansavimas skiriamas iki 2027 m., paramos skyrimo reikalavimus⁸³. Pagal priemonę „NextGenerationEU“ finansuojamuose nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose nustatytos reformos ir investicijos, kuriomis siekiama skatinti žaliąją pertvarką, integracinį augimą, socialinę ir teritorinę sanglaudą, atsparumą ir perspektyvas naujai kartai; jų įgyvendinimo laikotarpis – iki 2026 m.⁸⁴;

- (15) remiantis Europos žaliojo kurso ir visų pirma Europos socialinių teisių ramsčio principais ir politika, yra galimybių visapusiškai ir kompleksiškai ES ir nacionaliniu lygmenimis tobulinti rengiamą politiką ir užtikrinti išlaidų nuoseklumą. Nors Komisija pripažįsta, kad galutiniuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose⁸⁵ pateikiami kai kurie energijos nepritekliaus rodikliai ir su juo susijusi politika, vertindama šiuos veiksmų planus ji padarė išvadą, kad juose ne visada aiškiai nustatoma pirmenybė finansavimą teikti sąžiningos pertvarkos vykdymui, perkvalifikavimui ir kvalifikacijos kėlimui ar paramai, susijusiai su pokyčiais darbo rinkoje. Teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose dėmesys turėtų būti sutelkiamas į pasirinktas teritorijas, todėl nesitikima, kad juose bus pateikta bendra sąžiningos pertvarkos nacionaliniu lygmeniu strategija ir politika. Nors reformomis ir investicijomis, kurios yra remiamos ir iš dalies finansuojamos pagal teritorinius teisingos pertvarkos planus ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, siekiama užtikrinti ilgalaikį poveikį, šie planai yra ribotos trukmės. Kai kurie sąžiningos pertvarkos veiksmai taip pat įgyvendinami pagal kitas programas ir iniciatyvas, visų pirma pagal sanglaudos politikos fondus. Socialiniai klimato planai bus labai svarbūs siekiant padėti labiausiai paveiktoms ir pažeidžiamoms grupėms, kai bus įvesta prekyba apyvartiniais taršos leidimais kurui, naudojamam kelių transporto priemonėse ir pastatuose;
- (16) Sąžininga pertvarka siekiant iki 2050 m. Sąjungoje neutralizuoti poveikį klimatui padės užtikrinti, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje, visų pirma darbuotojai ir namų ūkiai, kuriuos labiausiai paveikė žilioji pertvarka, ypač tie, kurie jau yra pažeidžiamoje padėtyje. Šiuo tikslu, kaip nustatyta šioje rekomendacijoje, valstybės narės turėtų sudaryti išsamius politikos priemonių rinkinius⁸⁶, stiprinti kompleksinius elementus, kuriais skatinama sąžininga žilioji pertvarka, ir optimaliai panaudoti viešąjį ir privatųjį finansavimą. Politikos priemonių rinkiniuose turėtų būti atsižvelgiama į tuos žmones ir namų ūkius, kurie vykdant žaliąją pertvarką nukentėjo labiausiai, visų pirma dėl prarastų darbo vietų, taip pat dėl kintančių darbo sąlygų ir (arba) naujų darbo užduočių reikalavimų, taip pat į tuos asmenis ir namų ūkius, kurie patiria neigiamą poveikį disponuojamosioms pajamoms, išlaidoms ir galimybėms naudotis esminėmis paslaugomis. Politikos priemonių rinkiniuose labiausiai paveiktoms grupėms visų pirma turėtų būti priskiriami pažeidžiamoje padėtyje esantys asmenys ir namų ūkiai, ypač labiausiai nuo darbo rinkos nutolę

⁸³ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (OL L 231, 2021 6 30, p. 1).

⁸⁴ Komisijos komunikatas „Proga Europai atsigausti ir paruošti dirvą naujai kartai“, 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

⁸⁵ Komisijos komunikatas „Nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų ES masto vertinimas. Žaliosios pertvarkos plėtojimas ir ekonomikos atsigavimo skatinimas integruotai planuojant energetikos ir klimato srities veiksmus“, COM(2020) 564 *final*.

⁸⁶ Visų pirma iš 2021 ir 2022 m. metinių tvaraus augimo strategijų, 2021 m. euro zonos rekomendacijų ir konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų.

asmenys, pavyzdžiui, dėl jų įgūdžių, teritorinės darbo rinkos sąlygų ar kitų ypatybių, tokių kaip lytis, rasė ar etninė priklausomybė, religija ar tikėjimas, negalia, amžius ar seksualinė orientacija. Be to, pažeidžiamoje padėtyje esantys asmenys ir namų ūkiai gali būti, be kita ko, tokie asmenys ir namų ūkiai, kuriems gresia skurdas ir (arba) energijos nepriteklis, kurie susiduria su judumo kliūtimis arba pernelyg didelėmis būsto išlaidomis. Politikos priemonių rinkiniuose turėtų būti atsižvelgiama į vietos aplinkybes, įvertinant pažeidžiamiausių ir atokiausių ES vietovių, įskaitant atokiausius regionus, poreikius;

- (17) aktyviai teikiant paramą kokybiškam užimtumui daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama pagalbai darbuotojams, darbo ieškantiems asmenims, nedirbantiems, nesimokantiems ir mokymuose nedalyvaujantiems asmenims ir savarankiškai dirbantiems asmenims, kuriuos žaliaji pertvarka paveikė labiausiai. Visų pirma, remiantis Komisijos rekomendacija dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui po COVID-19 sukeltos krizės (EASE)⁸⁷, reikia padėti gerinti įsidarbinimo galimybes ir galimybes rasti darbą asmenims, kuriems atstovaujama nepakankamai, kaip antai moterims arba asmenims, kurių gebėjimai prisitaikyti prie pokyčių darbo rinkoje yra palyginti menki. Todėl, remiantis ankstesnėmis politikos gairėmis⁸⁸, į politikos priemonių rinkinius turėtų būti įtrauktos priemonės, pritaikytos remti įdarbinimo ir pereinamojo laikotarpio paskatas, taip pat parama verslumui ir kokybiškų darbo vietų kūrimo priemonės, visų pirma labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir labiausiai paveiktose teritorijose. Jais taip pat turėtų būti skatinamas veiksmingas galiojančių taisyklių dėl darbo sąlygų įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas ir remiamas socialiai atsakingas restruktūrizavimas laikantis galiojančių taisyklių ir standartų. Socialiniams partneriams tenka labai svarbus vaidmuo – per dialogą padėti spręsti žaliosios pertvarkos iššūkių pasekmių užimtumui ir socialinių pasekmių klausimus;
- (18) galimybė visiems gauti kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokytis visą gyvenimą yra labai svarbi siekiant užtikrinti, kad darbo jėga turėtų žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių. Todėl sąžiningos pertvarkos aspektai turėtų būti įtraukti rengiant ir įgyvendinant nacionalines įgūdžių strategijas, atsižvelgiant į Europos įgūdžių darbotvarkę ir naująją atnaujintą ES pramonės strategiją⁸⁹. Pagal įgūdžių paktą įgyvendinamos įgūdžių partnerystės iniciatyvos taip pat bus svarbus svertas. Turint naujausią informaciją apie darbo rinką bei įgūdžius ir vykdant su jais susijusį prognozavimą, be kita ko, regionų, sektorių ir profesiniu lygmenimis, galima nustatyti ir numatyti atitinkamų su konkrečia profesija susijusių ir universaliųjų įgūdžių poreikius; juos taip pat galima naudoti kaip pagrindą mokymo programoms pritaikyti, kad jos atitiktų žaliosios pertvarkos įgūdžių poreikius. Dalyvaudami profesiniame mokyme jaunimas ir suaugusieji, visų pirma moterys, turėtų įgyti sėkmingai žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių⁹⁰. Pameistrystės veikla ir mokamos stažuotės, kurioms būdingas stiprus mokymo aspektas ir kurios visų pirma skirtos jaunimui, padeda įgyvendinti pokyčius darbo rinkoje, visų pirma pereiti prie veiklos, kuria prisidedama

⁸⁷ 2021 m. kovo 4 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/402 dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui po COVID-19 sukeltos krizės (EASE), OL L 80, 2021 3 8, p. 1.

⁸⁸ Visų pirma EASE rekomendacija ir valstybių narių užimtumo politikos gairėmis, priimtomis 2020 m. spalio mėn. ir dar kartą patvirtintomis 2021 m. spalio mėn.

⁸⁹ Komisijos komunikatas „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“, COM(2021) 350 *final*.

⁹⁰ 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (OL C 417, 2020 12 2, p. 1).

prie klimato srities ir aplinkos tikslų įgyvendinimo, ir užtikrinti sektorių, kuriuose ypač trūksta įgūdžių, gyvybingumą. Siekiant patenkinti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikius, turėtų būti skatinamas aktyvesnis suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą programose, *inter alia*, asmenims suteikiant daugiau galimybių siekti mokymo, kuris būtų pritaikytas jų poreikiams, ir rengiant trumpus kokybiškus mokymus apie žaliajai pertvarkai reikalingus įgūdžius, remiantis Europos požiūriu į mikrokredencialų taikymą, kurį taikant taip pat bus padedama lengviau vertinti ir pripažinti tokių kursų rezultatus;

- (19) mokesčių ir išmokų sistemų ir socialinės apsaugos sistemų sudėtis turėtų būti peržiūrėta atsižvelgiant į konkrečius žaliosios pertvarkos nulemtus poreikius, taip pat atsižvelgiant į principą „teršėjas moka“ ir poreikį įgyvendinant politikos priemones neskirti subsidijų iškastinio kuro vartojimui, nesusaistyti vartotojų su konkrečia technologija ir nesumažinti paskatų pastatų renovacijai, šiluminės energijos sistemų keitimui ir apskritai energijos vartojimo efektyvumo priemonėms. Derinant įvairią politiką galima remti pažeidžiamiausius namų ūkius ir darbuotojus, kurie vykdam žaliąją pertvarką yra paveikti labiausiai. Atsižvelgiant į nacionalinę ir individualią padėtį, tai, pavyzdžiui, galėtų būti perėjimas nuo darbo jėgos apmokestinimo prie kitų formų apmokestinimo, susijusio su klimato srities ir aplinkos tikslais, kaip numatyta pasiūlyme persvarstyti Energijos mokesčių direktyvą⁹¹, taip pat nedarbo sistemų peržiūra ir (arba) laikina bei tikslinga tiesioginė parama pajamoms, jei reikia. Socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties sistemos gali būti įvertintos ir, prireikus, pritaikytos atsižvelgiant į žaliąją pertvarką, visų pirma siekiant užtikrinti pajamų apsaugą, ypač keičiant darbo vietą, ir teikti tinkamas socialines, sveikatos priežiūros ir priežiūros paslaugas naudojant tinkamą socialinę infrastruktūrą, visų pirma labiausiai paveiktose teritorijose (pvz., kaimo ir atokiose vietovėse), kad būtų užkirstas kelias socialinei atskirčiai ir šalinami sveikatai kylantys pavojai. Kad būtų užtikrinamas įtraukus fizinis ir finansinis atsparumas negrįžtamam klimato kaitos poveikiui, reikia skatinti sprendimų, susijusių su informuotumu apie riziką, rizikos mažinimu ir rizikos perdavimu, taikymą, visų pirma didinant galimybes naudotis draudimo sprendimais ir investuojant į nelaimių rizikos valdymą ir prisitaikymą prie jos, kad būtų sumažintas fizinis klimato kaitos poveikis ir atitinkamai mažinami nuostoliai ir apsaugos nuo klimato kaitos spragos, atsižvelgiant į labai mažas, mažasias ir vidutines įmones, taip pat į kaimo ir atokias vietas. Siekiant geriau užkirsti kelią su klimatu susijusiems sukrėtimams, jiems pasirengti ir į juos reaguoti, reikėtų stiprinti nelaimių rizikos valdymą, įskaitant civilinės saugos sistemas nacionaliniu ir ES lygmenimis;
- (20) visi turi teisę naudotis kokybiškomis esminėmis paslaugomis, įskaitant energetikos, transporto, sanitarijos, finansines paslaugas ir skaitmeninių ryšių paslaugas, ir gauti paramą, jei jos reikia, kad turėtų vienodas galimybes naudotis tokiomis paslaugomis⁹². Asmenims, kuriems reikia būsto, taip pat turi būti suteikiama galimybė gauti kokybišką socialinį būstą arba paramą būstu⁹³. Be to, principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ taikymas gali būti naudingas mažas ir vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams, pažeidžiamiems vartotojams, įskaitant galutinius naudotojus, žmonėms, kurie patiria energijos nepriteklį ar kuriems jis gresia, ir

⁹¹ Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, kuria pakeičiama Sąjungos energinių produktų ir elektros energijos mokesčių struktūra (nauja redakcija), COM(2021) 563 *final*.

⁹² Europos socialinių teisių ramsčio, kurį 2017 m. lapkričio 17 d. paskelbė Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija, 20 principas.

⁹³ Europos socialinių teisių ramsčio, kurį 2017 m. lapkričio 17 d. paskelbė Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija, 19 principo a punktas.

socialiniuose būstuose gyvenantiems žmonėms. Kad energijos vartotojai būtų apsaugoti ir įgalinti ir kad būtų užkirstas kelias pagrindinėms energijos nepritekliaus priežastims ir jos būtų šalinamos, reikia imtis konkrečių priemonių, visų pirma tokių, kuriomis skatinamos investicijos, skirtos energijos vartojimo efektyvumui didinti, ypač socialinių būstų sektoriuje, laikantis 2021 m. liepos 14 d. priimtos pasiūlymo dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos naujos redakcijos⁹⁴, taip pat 2021 m. gruodžio 14 d. priimto pasiūlymo dėl Pastatų energinio naudingumo direktyvos⁹⁵, kuria taip pat siekiama šalinti pagrindinės neekonominės renovacijos kliūtys, pavyzdžiui, skirtingos paskatos, įskaitant savininkų ir nuomininkų susitarimus, ir bendros nuosavybės struktūros. Šiuo atveju ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas konkrečioms grupėms, kurioms kyla didesnė energijos nepritekliaus rizika, kaip antai moterims, neįgaliesiems, pagyvenusiems žmonėms, vaikams ir rasinėms ar etninėms mažumoms priklausantiems asmenims. Esami ir besiformuojantys su judumu susiję sunkumai gali būti šalinami taikant paramos priemones ir plėtojant būtiną infrastruktūrą, pavyzdžiui, viešąjį transportą. Tvaraus judumo paslaugų ir įvairių rūšių transporto, įskaitant privatų ir viešąjį transportą, įperkamumas, prieinamumas ir saugumas yra labai svarbūs siekiant užtikrinti, kad žalioji pertvarka būtų naudinga visiems. Šiomis aplinkybėmis judumas mieste yra labai svarbus, kaip matyti ir iš 2021 m. gruodžio 14 d. priimtos Europos judumo mieste sistemos⁹⁶.

- (21) sąžiningą pertvarką vykdant visos ekonomikos mastu turėtų būti remiami politikos veiksmai, grindžiami politikos formavimo koordinavimu ir didesniais veiklos pajėgumais visais lygmenimis ir visose atitinkamose politikos srityse, taip pat numatant aktyvų vaidmenį regionų ir vietos valdžios institucijoms, sudarant sąlygas aktyviam socialinių partnerių dalyvavimui visais lygmenimis ir etapais, taip pat veiksmingam ir paveikiam pilietinės visuomenės ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimui. Įgyvendinant tokį koordinavimą ir dalyvavimą galėtų būti užtikrinama, kad Europos žaliajame kurse numatyti teisingumo ir solidarumo principai į politikos formavimą, įgyvendinimą ir stebėseną būtų integruoti nuo pat pradžių, suteikiant pagrindą teikti įvairiapusę ir ilgalaikę paramą įtraukios politikos, kuria skatinama žalioji pertvarka, įgyvendinimui;
- (22) tvirtas faktinių duomenų pagrindas yra labai svarbus siekiant įgyvendinti patikimą socialinę ir darbo rinkos politiką, kuria būtų užtikrinama sąžininga ir įtrauki pertvarka. Šiuo tikslu laipsniškai derinant apibrėžtis, sąvokas, klasifikacijas ir metodikas, visų pirma grindžiamas Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus⁹⁷, ir užtikrinant jų nuoseklumą, bus lengviau jas vertinti ir palyginti. Tolesniais mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmais gali būti prisidedama prie žinių bazės, kuri gali būti naudinga formuojant politiką ir viešąjį diskursą. Savo ruožtu su visa visuomene ir pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais keičiantis informacija, pavyzdžiui, susijusia su vertinimų, prognozavimo ir stebėsenos rezultatais, gali būti padedama formuoti politiką ir priimti atsakomybę;

⁹⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo (nauja redakcija), COM(2021) 558 *final*.

⁹⁵ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo (su pakeitimais, padarytais 2018 m. gegužės 30 d. Direktyva (ES) 2018/844), COM(2021) 802 *final*.

⁹⁶ Komisijos komunikatas *The European Urban Mobility Framework*, COM(2021) 811.

⁹⁷ 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus (OL L 357, 2020 10 27, p. 35).

- (23) kad visų pirma būtų galima įvertinti kovos su klimato kaita politikos poveikį užimtumui, jos socialinį poveikį ir poveikį pajamų pasiskirstymui, reikia tinkamų išsamių ir aukštos kokybės duomenų ir rodiklių. Tokiais duomenimis ir rodikliais šiuo metu neįmanoma visapusiškai naudotis. Pavyzdžiui, nors padaryta tam tikra pažanga vertinant energijos nepriteklių, būtų galima nustatyti transporto galimybių trūkumo vertinimo rodiklius. Stebėseną ir vertinimą galima sustiprinti įvairiais veiksmais, daugiausia dėmesio skiriant rodikliams, rodiklių suvestinėms, taip pat nedidelio masto bandomiesiems projektams ir politikos eksperimentams. Veiksmai gali būti grindžiami esamomis rodiklių suvestinėmis, pavyzdžiui, socialinių rodiklių suvestine ir Europos žaliojo kurso rodiklių suvestine, kuriose pateikiama aktuali informacija apie konkrečius sąžiningos pertvarkos politikos aspektus, arba tie veiksmai gali būti rengiami atsižvelgiant į jas;
- (24) galiausiai, atsižvelgiant į didelius su žaliaja pertvarka susijusius investicijų poreikius, ypač svarbu optimaliai ir efektyviai naudoti viešąjį ir privatųjį finansavimą, sutelkti visus turimus išteklius ir veiksmingai juos panaudoti. Sąjungos lygmeniu atitinkami veiksmai remiami iš ES biudžeto ir pagal priemonę „NextGenerationEU“. Juos įgyvendinant bus pasitelkiama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP), Teisingos pertvarkos mechanizmas, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą (TPF), „Europos socialinis fondas +“ (ESF+), Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), Sanglaudos fondas, Sanglaudai ir Europos teritorijoms skirta ekonomikos gaivinimo pagalbos iniciatyva (REACT-EU), programa „Erasmus+“ ir Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas atleistiems darbuotojams (EGF), programa LIFE, programa „Europos horizontas“, Modernizavimo fondas⁹⁸, Socialinis klimato fondas ir bendra žemės ūkio politika (BŽŪP). Be to, Komisija remia valstybes nares pagal techninės paramos priemonę, kurią įgyvendinant teikiamos specialiai pritaikytos techninės ekspertų žinios, skirtos reformoms (įskaitant tas, kuriomis skatinamas sąžiningas perėjimas prie nulinio grynojo anglies dioksido kiekio) rengti ir įgyvendinti;
- (25) Europos semestras yra ES ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo sistema, be kita ko, apimanti ekonominiu ir socialiniu požiūriu svarbių žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos aspektų koordinavimą. Jis ir toliau atliks šį vaidmenį ekonomikos gaivinimo etape ir skatinant dvejopos pertvarkos, grindžiamos keturiais konkurencinio tvarumo aspektais ir atitinkančios darnaus vystymosi tikslus, vykdymą. Vykdydama Europos semestro veiklą, Komisija atidžiai stebės socialinius ir ekonominius rezultatus, taip pat socialinį ir ekonominį poveikį ir prireikus pasiūlys tikslingas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, siekdama užtikrinti, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. Pirmenybė bus teikiama pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę remiamų priemonių papildymui. Todėl šios rekomendacijos stebėseną bus vykdoma per Europos semestrą, remiantis tinkamais vertinimais, politikos poveikio vertinimais ir šioje rekomendacijoje pateiktų gairių įgyvendinimo būkle;
- (26) be to, rengdamos savo nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų (NEKSVP) projektus ir galutinai juos atnaujinamos (atitinkamai 2023 ir 2024 m.) pagal Valdymo reglamento 14 straipsnį⁹⁹, valstybės narės turėtų remtis šia rekomendacija, kad apsvarstytų galimybę į penkis energetikos sąjungos aspektus integruoti poveikio užimtumui, socialinio poveikio bei poveikio pajamų

⁹⁸ Ne iš ES biudžeto ir priemonės „NextGenerationEU“.

⁹⁹ Pagal Valdymo reglamento (ES) 2018/1999 14 straipsnį.

pasiskirstymui vertinimus ir sąžiningos pertvarkos aspektus ir toliau stiprinti politikos priemones, skirtas su šiuo poveikiu susijusiems uždaviniams spręsti, ypatingą dėmesį skirdamos energijos nepritekliui;

- (27) be to, šios rekomendacijos įgyvendinimo stebėseną gali būti grindžiama esamais faktiniais duomenimis, surinktais vykdant nustatytus daugiašalės priežiūros procesus, visų pirma Europos semestro veiklą. Taryba arba Komisija gali prašyti Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto atitinkamai pagal SESV 150 ir 160 straipsnius išnagrinėti šios rekomendacijos įgyvendinimą savo kompetencijos srityje, remiantis atitinkamomis Komisijos ataskaitomis ir kitomis daugiašalės priežiūros priemonėmis. Be to, atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija siekia gerinti galimybę naudotis duomenimis, atnaujinti, plėtoti ir naudoti sistemas ir metodines gaires, be kita ko, energijos nepritekliaus ir transporto galimybių trūkumo bei aplinkosauginės nelygybės matavimo tikslais, taip pat siekiant įvertinti politikos priemonių veiksmingumą ir faktinį poveikį,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

TIKSLAS

- (1) Vadovaujantis Europos žaliojo kurso ir Europos socialinių teisių ramsčio principais, šia rekomendacija siekiama užtikrinti, kad Sąjungos perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ir aplinkos atžvilgiu tvarios ekonomikos iki 2050 m. būtų sąžiningas ir jį vykdant nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje.
- (2) Šiuo tikslu valstybės narės raginamos priimti ir prireikus glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais įgyvendinti išsamius ir nuoseklius politikos priemonių rinkinius, kuriais būtų atsižvelgiama į užimtumo ir socialinius aspektus, siekiant skatinti sąžiningos pertvarkos vykdymą įgyvendinant visą politiką, visų pirma klimato, energetikos ir aplinkos apsaugos politiką, taip pat optimaliai panaudoti viešąjį ir privatųjį finansavimą.

APIBRĖŽTYS

- (3) Šioje rekomendacijoje vartojamų terminų apibrėžtys:
- (a) žalioji pertvarka – siekiant klimato srities ir aplinkos tikslų vykdoma ES ekonomikos ir visuomenės pertvarka, visų pirma įgyvendinant politiką ir investicijas ir laikantis Europos klimato teisės akto, kuriuo nustatoma pareiga iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, taip pat Europos žaliojo kurso ir Paryžiaus susitarimo nuostatų;
- (b) klimato srities ir aplinkos tikslai – šeši Reglamente (ES) 2020/852¹⁰⁰ nustatyti tikslai, t. y.: klimato kaitos švelninimas, prisitaikymas prie klimato kaitos, tausūs vandens ir jūrų išteklių naudojimas ir apsauga, perėjimas prie žiedinės ekonomikos, taršos prevencija ir kontrolė bei biologinės įvairovės ir ekosistemų apsauga ir atkūrimas;

¹⁰⁰ 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088 (OL L 198, 2020 6 22, p. 13) (Taksonomijos reglamentas), sukuriamą vienodą aplinką tausojančios ekonominės veiklos klasifikavimo sistema.

- (c) žmonės ir namų ūkiai, kuriems žaliaji pertvarka daro didžiausią poveikį – asmenys, kurių realios galimybės gauti kokybišką darbą (be kita ko, vykdyti savarankišką veiklą) ir (arba) gauti išsilavinimą ir mokytis ir (arba) užsitikrinti deramą gyvenimo lygį ir naudotis esminėmis paslaugomis yra labai ribotos arba gali tapti labai ribotos tiesiogiai arba netiesiogiai dėl žaliosios pertvarkos;
- (d) pažeidžiamoje padėtyje esantys žmonės ir namų ūkiai – subjektai, kurių galimybės gauti kokybišką darbą (be kita ko, vykdyti savarankišką veiklą) ir (arba) gauti išsilavinimą ir mokytis ir (arba) užsitikrinti deramą gyvenimo lygį ir naudotis esminėmis paslaugomis, nepriklausomai nuo žaliosios pertvarkos, yra labai ribotos arba gali tapti labai ribotos, o jų gebėjimai prisitaikyti prie žaliosios pertvarkos atitinkamai yra menki;
- (e) labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės – įmonės, kuriose dirba mažiau nei 250 darbuotojų, įskaitant pavienius savarankiškai dirbančius asmenis, ir kurių metinė apyvarta neviršija 50 mln. EUR ir (arba) metinis balansas neviršija 43 mln. EUR, kaip apskaičiuota pagal Komisijos reglamento (ES) Nr. 651/2014¹⁰¹ I priedo 3–6 straipsnius;
- (f) energijos nepriteklūs – padėtis, apibrėžta Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos naujos redakcijos¹⁰² 2 straipsnio 49 dalyje, t. y. „kai aktualiomis nacionalinėmis aplinkybėmis pagal socialinę ir kitą aktualią politiką namų ūkis neturi galimybių gauti deramą gyvenimo lygį ir sveikatą užtikrinančias esmines energetikos paslaugas, įskaitant tinkamą šildymą, vėsinimą, apšvietimą ir buitiniams prietaisams būtiną elektros energiją“¹⁰³;
- (g) esminės paslaugos – kokybiškos paslaugos, įskaitant vandens tiekimo, sanitarijos, energetikos, transporto ir judumo, finansines paslaugas ir skaitmeninių ryšių paslaugas; asmenims, negalintiems naudotis tokiomis paslaugomis, turėtų būti teikiama parama pagal Europos socialinių teisių ramsčio 20 principą, kartu suteikiant galimybių taupyti išlaidas, be kita ko, naudojantis pakartotinio naudojimo, taisymo, donorystės ir dalijimosi paslaugomis;
- (h) politikos priemonių rinkinys – išsamus ir nuoseklus politikos priemonių rinkinys, kuriuo užimtumo, įgūdžių ir socialinė politika integruojama į klimato, energetikos, transporto, aplinkos apsaugos politiką ir kitą žaliosios pertvarkos politiką, taikant gerai koordinuotą požiūrį, grindžiamą viena ar keliomis nacionalinėmis strategijomis ir (arba) veiksmų planais, ir prireikus naudojantis ES lygmens koordinavimo ir valdymo mechanizmais.

POLITIKOS PRIEMONIŲ RINKINIAI SAŽNINGAI ŽALIAJAI PERTVARKAI VYKDYTI

¹⁰¹ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (Tekstas svarbus EEE), OL L 187, 2014 6 26, p. 1.

¹⁰² Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo (nauja redakcija), COM(2021) 558 *final*.

¹⁰³ Nors valstybėms narėms paliekama teisė apibrėžti pažeidžiamų vartotojų sąvoką, ji apima namų ūkius, kurie negali tinkamai šildyti ar vėsinti savo namų ir (arba) turi įsiskolinimų už komunalines paslaugas, remiantis Komisijos rekomendacija dėl energijos nepritekliaus, C(2020) 9600 *final* (OL L 357, 2020 10 27, p. 35).

- (4) Siekiant teikti aktyvią paramą kokybiškam užimtumui, kad būtų užtikrinama sąžininga pertvarka, ir remiantis EASE rekomendacija, valstybės narės raginamos glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais apsvarstyti šias priemones, kuriomis būtų remiami labiausiai žaliosios pertvarkos paveikti asmenys, visų pirma pažeidžiamoje padėtyje esantys asmenys, ir, kai tinkama, padėti jiems pereiti prie ekonominės veiklos (įsidarbinant arba vykdant savarankišką veiklą), kuria prisidedama prie klimato srities ir aplinkos tikslų:
- (a) veiksmingai remti galimybes gauti kokybišką darbą, visų pirma teikiant pritaikytą pagalbą ieškantiems darbo ir lanksčius bei modulinius mokymosi kursus, kurie tam tikrais atvejais taip pat būtų skirti žaliesiems ir skaitmeniniams įgūdžiams įgyti. Taip pat apsvarstyti galimybę parengti gerai suplanuotas ir apibrėžtą laikotarpį taikomas tikslines užimtumo programas, kurias įgyvendinant paramos gavėjai, visų pirma pažeidžiamoje padėtyje esantys asmenys, tęstiniam dalyvavimui darbo rinkoje būtų rengiami vykdant mokymus;
 - (b) veiksmingai panaudoti tikslines ir gerai suplanuotas įdarbinimo ir pereinamojo laikotarpio paskatas, be kita ko, apsvarstant galimybę tinkamai panaudoti darbo užmokesčio ir įdarbinimo subsidijas bei paskatas, susijusias su socialinio draudimo įmokomis, siekiant prisidėti prie pokyčių darbo rinkoje ir reaguoti į darbo jėgos judumą tarp regionų ir šalių, atsižvelgiant į žaliosios pertvarkos galimybes ir iššūkius;
 - (c) skatinti verslumą, įskaitant socialines įmones¹⁰⁴, visų pirma regionuose, kuriuose susiduriama su sunkumais vykdant pertvarką, ir, kai tinkama, sektoriuose, kuriais remiami klimato srities ir aplinkos tikslai, pavyzdžiui, žiedinės ekonomikos sektoriuje. Parama turėtų apimti finansines priemones, įskaitant dotacijas, paskolas ar paramą kapitalui, ir nefinansines priemones, įskaitant mokymo ir konsultavimo paslaugas, pritaikytas kiekvienam verslo gyvavimo ciklo etapui. Ji turėtų būti įtrauki ir prieinama nepakankamai atstovaujamos ir nepalankioje padėtyje esančioms grupėms;
 - (d) skatinti darbo vietų kūrimą, visų pirma teritorijose, kuriose žalioji pertvarka daro didžiausią poveikį, ir, kai tinkama, sektoriuose, kuriuose siekiama klimato srities ir aplinkos tikslų, pavyzdžiui, kurti žiedinę ekonomiką, sudarant palankesnes sąlygas labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, visų pirma toms, kurios padeda siekti klimato srities ir aplinkos tikslų, gauti finansavimą ir patekti į rinkas, siekiant skatinti konkurencingumą, inovacijas ir užimtumą visoje bendrojoje rinkoje, be kita ko, sektoriuose ir ekosistemose, kurie nacionaliniu ir vietos lygmenimis yra strateginės svarbos;
 - (e) užtikrinti veiksmingą galiojančių darbo sąlygų taisyklių, visų pirma susijusių su darbuotojų sveikata ir sauga, darbo organizavimu ir darbuotojų dalyvavimu, įgyvendinimą ir vykdymą, kad vykdant pertvarką būtų išsaugota darbo kokybė, be kita ko, kai vykdoma ekonominė veikla, kuria prisidedama prie klimato srities ir aplinkos tikslų;

¹⁰⁴ Komisijos komunikatas „Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas“, COM(2021) 778 *final*.

- (f) skatinti taikyti socialiai atsakingus viešųjų pirkimų standartus¹⁰⁵, be kita ko, taikant socialinius sutarčių skyrimo kriterijus, suteikiant galimybių žmonėms, kuriems žaliaji pertvarka daro didžiausią poveikį, kartu skatinant taikyti žaliuosius sutarčių skyrimo kriterijus;
 - (g) užtikrinti visapusišką ir prasmingą darbuotojų ir jų atstovų dalyvavimą numatant pokyčius ir valdant restruktūrizavimo procesus, be kita ko, susijusius su žaliaja pertvarka, laikantis pokyčiams ir restruktūrizavimui numatyti skirtos ES kokybės sistemos¹⁰⁶.
- (5) Siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti kokybiško ir įtraukaus švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą programose, taip pat lygias galimybes, valstybės narės raginamos apsvarstyti toliau nurodytas priemones, kurios būtų įgyvendinamos glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, visų pirma remiant žmones ir namų ūkius, kuriuos žaliaji pertvarka paveikė labiausiai, ypač pažeidžiamoje padėtyje atsidūrusius asmenis ir namų ūkius:
- (a) integruoti žaliosios pertvarkos užimtumo ir socialinius aspektus rengiant ir įgyvendinant nacionalines įgūdžių strategijas pagal Europos įgūdžių darbotvarkę, taip pat kurti ir aktyviai valdyti suinteresuotųjų subjektų partnerystės veiklą pagal Įgūdžių paktą, visų pirma užtikrinant, kad įgūdžiai būtų atitinkamų pramonės ekosistemų, kuriomis prisidedama prie klimato ir aplinkos tikslų, bendrai sukurtų pertvarkos krypčių pagrindas;
 - (b) rengti naujausiais duomenimis paremtą informaciją apie darbo rinką bei įgūdžius ir vykdyti su jais susijusį prognozavimą, nustatant ir numatant su konkrečia profesija susijusių ir universaliųjų įgūdžių poreikius. Remtis esamomis priemonėmis ir iniciatyvomis, įskaitant socialinių partnerių ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų ekspertines žinias ir bendradarbiavimą su jais. Atitinkamai pritaikyti švietimo ir mokymo programas;
 - (c) užtikrinti kokybišką ir įtraukų pirminį švietimą ir mokymą, įskaitant profesinį mokymą, kad besimokantieji įgytų su žaliaja pertvarka susijusių įgūdžių ir gebėjimų. Mokymasis siekiant tvarumo, įskaitant gamtos mokslus, technologijas, inžineriją ir matematiką, tarpdalykinius metodus ir skaitmeninius įgūdžius, turėtų būti neatskiriama šių programų dalis. Imtis konkrečių veiksmų siekiant pritraukti moteris ir kitas grupes, kurioms šiuo metu nepakankamai atstovaujama atitinkamose profesinėse srityse;
 - (d) nustatyti arba sustiprinti pameistrystės ir apmokamų stažuotų, turinčių stiprų mokymo aspektą, paramos sistemas, visų pirma labai mažose, mažosiose ir vidutinėse įmonėse, įskaitant tas, kurios prisideda prie klimato srities ir aplinkos tikslų įgyvendinimo, ir sektoriuose, kuriuose ypač trūksta įgūdžių, pavyzdžiui, statybos ir IRT sektoriuose. Tokios sistemos turėtų būti stebimos bei vertinamos ir jomis turi būti užtikrinama darbo vietų kokybė, laikantis

¹⁰⁵ Remiantis 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (Tekstas svarbus EEE) (OL L 151, 2019 6 7, p. 70) ir Komisijos pranešimu „Socialinis pirkimas. Socialinių aspektų įtraukimo į viešuosius pirkimus vadovas (2 leidimas)“ (OL C 237, 2021 6 18, p. 1).

¹⁰⁶ Komisijos komunikatas „Pokyčiams ir restruktūrizavimui numatyti skirta ES kokybės sistema“, COM (2013) 882 final.

kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos¹⁰⁷ ir stažuočių kokybės sistemos¹⁰⁸;

- (e) didinti suaugusiųjų dalyvavimą mokymuose visą profesinį gyvenimą, atsižvelgiant į kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikius, susijusius su žaliaja pertvarka, užtikrinant, kad būtų teikiama parama mokymui darbo vietose, profesijos keitimui ir universaliesiems įgūdžiams, visų pirma siekiant sudaryti palankesnes sąlygas persiorientavimui į sektorius ir ekonominę veiklą, kuri, kaip tikimasi, bus plečiama. Šiuo tikslu suteikti teisę į mokymą pagal siūlomą Tarybos rekomendaciją dėl individualių mokymosi sąskaitų¹⁰⁹ – teikti apmokamas mokymosi atostogas ir profesinio orientavimo paslaugas. Remti trumpų, kokybiškų ir plačiai pripažintų kursų rengimą remiantis Europos požiūriu į mikrokredencius¹¹⁰;
- (6) Siekiant užtikrinti, kad vykdant žaliąją pertvarką mokesčių ir išmokų sistemos ir socialinės apsaugos sistemos išliktų sąžiningos, ir remiantis Rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių¹¹¹, valstybės narės raginamos apsvarstyti toliau išvardytas priemones, kad būtų remiami vykdant žaliąją pertvarką labiausiai paveikti žmonės ir namų ūkiai, visų pirma tie, kurie yra pažeidžiamoje padėtyje, siekiant remti asmens statuso pokytį darbo rinkoje, įskaitant perėjimą prie ekonominės veiklos, kuria prisidedama prie klimato srities ir aplinkos tikslų, užkirsti kelią energijos nepritekliui ir transporto galimybių trūkumui ir juos mažinti, taip pat švelninti regresinį politikos priemonių poveikį:
 - (a) įvertinti ir prireikus pritaikyti mokesčių sistemas atsižvelgiant į iššūkius, susijusius su perėjimu prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, visų pirma mažinti darbo jėgos mokesčių naštą, taip pat mažas ir vidutines pajamas gaunančių grupių mokesčių pleišta, tuos mokesčius perkelti į kitus mokestinių pajamų šaltinius, kuriais prisidedama prie klimato srities ir aplinkos tikslų įgyvendinimo, užkirsti kelią regresiniam poveikiui ir jį švelninti, išsaugoti progresinį tiesioginio apmokestinimo pobūdį ir užtikrinti tinkamų socialinės apsaugos ir investavimo priemonių, visų pirma skirtų žaliajai pertvarkai, finansavimą;
 - (b) įvertinti ir, kai reikia, pritaikyti socialinės apsaugos sistemas ir socialinės įtraukties politiką atsižvelgiant į žaliosios pertvarkos iššūkius užimtumo, socialinės ir sveikatos srityse, kad būtų užtikrintas nuolatinis jų tinkamumas ir tvarumas. Šiuo tikslu apsvarstyti, kaip būtų galima kuo geriau užtikrinti tinkamą pajamų apsaugą, be kita ko, taikant naujoviškas darbo vietos keitimo sistemas, bedarbio pašalpas ir minimalių pajamų sistemas, ir pritaikyti ją prie poreikių, kylančių vykdant žaliąją pertvarką. Taip pat užtikrinti kokybiškų, įperkamų ir prieinamų socialinių, sveikatos ir ilgalaikės priežiūros paslaugų teikimą ir tvarų finansavimą, ypač žmonėms ir namų ūkiams, kuriuos žalioji

¹⁰⁷ 2018 m. kovo 15 d. Tarybos rekomendacija dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos (OL C 153, 2018 5 2, p. 1).

¹⁰⁸ 2014 m. kovo 10 d. Tarybos rekomendacija dėl stažuočių kokybės sistemos (OL C 88, 2014 3 27, p. 1.).

¹⁰⁹ Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl individualių mokymosi sąskaitų, COM(2021) 773 *final*.

¹¹⁰ Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl Europos požiūrio į mikrokredencius taikymą mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinimui, COM(2021) 770 *final*.

¹¹¹ 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (OL C 387, 2019 11 15, p. 1).

pertvarka paveikia labiausiai, visų pirma investuojant į vaiko priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros socialinę infrastruktūrą;

- (c) prireikus teikti tikslinę ir laikiną tiesioginę paramą pajamoms, visų pirma pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims ir namų ūkiams, ir ją papildyti 7 dalies a punkte nurodytas priemonės, kol jos yra diegiamos, siekiant sušvelninti neigiamus pajamų ir kainų pokyčius, taip pat susijusius su didesnėmis paskatomis skubiai įgyvendinti būtinus klimato ir aplinkos tikslus, kartu išsaugant kainų signalus, kuriais remiama žaliaji pertvarka. Šiuo tikslu užtikrinti tinkamą šių priemonių finansavimą, be kita ko, gerinant viešųjų išlaidų kokybę, optimaliai panaudojant Socialinio klimato fondo lėšas ir pasinaudojant biudžeto ištekliais, gautais renkant energijos ir aplinkos mokesčius ir taikant ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą;
 - (d) gerinti informuotumo apie riziką, rizikos mažinimo ir rizikos perdavimo sprendimus, kuriais gali naudotis namų ūkiai ir įmonės, visų pirma labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės, pirmiausiai užtikrinant draudimo sprendimų prieinamumą ir įperkamumą, ypač pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims ir namų ūkiams.
- (7) Siekiant užtikrinti dėl žaliosios pertvarkos labiausiai nukentėjusių asmenų ir namų ūkių, visų pirma tų, kurie yra pažeidžiamoje padėtyje, galimybes naudotis įperkamomis esminėmis paslaugomis ir turėti būstą, valstybės narės raginamos apvarstyti šias priemones:
- (a) sutelkti viešąją ir privačiąją finansinę paramą ir teikti paskatas privačioms investicijoms į atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir energijos vartojimo efektyvumą, taip pat teikti konsultacijas vartotojams (visų pirma pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir bendruomenėms), kaip geriau valdyti energijos vartojimą ir priimti pagrįstus sprendimus dėl energijos taupymo, kad būtų sumažintos jų sąskaitos už energiją. Šiuo tikslu užtikrinti tinkamą šių priemonių finansavimą, be kita ko, gerinant viešųjų išlaidų kokybę, optimaliai panaudojant Socialinio klimato fondo lėšas ir pasinaudojant biudžeto ištekliais, gautais renkant energijos ir aplinkos mokesčius ir taikant ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą;
 - (b) užkirsti kelią energijos nepritekliui ir jį mažinti skatinant ir įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, įskaitant viešąsias ir privačias investicijas į būstą, kuriomis skatinama renovacija, be kita ko, socialinio būsto sektoriuje¹¹². Šiuo tikslu teikti gerai suplanuotas mokesčių paskatas, dotacijas bei paskolas ir susijusias konsultacijas (taip pat ir labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms), skiriant deramą dėmesį paskatomis, visų pirma savininkų ir nuomininkų, ir būsto išlaidų raidai, ypač pažeidžiamoje padėtyje esantiems namų ūkiams;
 - (c) įgalinti energijos vartotojus, įskaitant pažeidžiamoje padėtyje esančius namų ūkius: kurti daugiau apsirūpinimo galimybių, prieinamų taikant individualius atsinaujinančiųjų išteklių energijos susitarimus, taip pat teikti kitas paslaugas

¹¹² Atsižvelgiant į būsimas peržiūretas Pagalbos klimato, energetikos ir aplinkos apsaugos srityse gaires, kurias numatoma taikyti nuo 2022 m.

per piliečių energetikos bendrijas¹¹³, kartu taikant švietimo priemones ir kampanijas, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims ir kaimo vietovėse gyvenantiems vartotojams;

- (d) užtikrinti, kad pažeidžiamoje padėtyje esantiems namų ūkiams, ypač atokiuose, kaimo ir mažas pajamas gaunančiuose regionuose ir miestuose esantiems namų ūkiams nekiltų judumo ir transporto problemų bei kliūčių ir jas šalinti: taikyti tinkamas politikos bei paramos priemones ir plėtoti būtiną infrastruktūrą, kad būtų gerinamas būtinas susisiekimas, sudarytos sąlygos gauti išsilavinimą, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, įsidarbinti ir dalyvauti visuomenės gyvenime. Visų pirma užtikrinti galimybes (be kita ko, kuo dažniau) naudotis mažataršiu viešuoju transportu ir, kai tinkama, skatinti naudoti tvarias privataus judumo rūšis¹¹⁴, dėmesį sutelkiant į įperkamumo, prieinamumo ir saugos užtikrinimą;
- (e) sudaryti palankesnes sąlygas tvariam vartojimui, įskaitant mitybą, ypač pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims ir namų ūkiams, visų pirma vaikams, ir skatinti su žiedine ekonomika susijusias išlaidų taupymo galimybes. Šiuo tikslu numatyti veiksmingas paskatas ir priemones, pavyzdžiui, socialinių inovacijų veiksmus ir vietos iniciatyvas, remti pakartotinio naudojimo, taisymo, donorystės ir dalijimosi programas, be kita ko, pasitelkiant socialinės ekonomikos įmones, ir skatinti visų amžiaus grupių besimokančiųjų švietimą ir informuotumo didinimą aplinkos tvarumo klausimais visais švietimo lygmenimis¹¹⁵.

POLITIKOS VEIKSMŲ, KURIAIS REMIAMA SAŽININGA ŽALIOJI PERTVARKA, KOMPLEKSINIAI ELEMENTAI

- (8) Kad žaliaji pertvarka būtų vykdoma įtraukiai ir demokratiškai, sąžiningos pertvarkos tikslus nuo pat pradžių integruojant į politikos formavimą visais lygmenimis ir užtikrinant veiksmingą požiūrį į sąžiningos pertvarkos politiką visos ekonomikos mastu, valstybės narės raginamos:
 - (a) koordinuoti politikos formavimą visais lygmenimis ir visose atitinkamose politikos srityse, visų pirma vykdyti Europos semestro veiklą, įskaitant mokslinius tyrimus ir inovacijas, siekiant sukurti integruotą ir įgalinančią politikos sistemą, kurią taikant būtų tinkamai atsižvelgiama į poveikį pajamų pasiskirstymui ir teigiamą bei neigiamą šalutinį poveikį, be kita ko, tarpvalstybiniuose regionuose, taip pat būtų integruotos tinkamos ir sistemingos vertinimo strategijos, įskaitant *ex ante* ir *ex post* vertinimus;
 - (b) atsižvelgiant į tai, kad vietos ir regionų valdžios institucijos yra arti piliečių ir vietos įmonių, joms numatyti aktyvų vaidmenį įgyvendinant ir stebint sąžiningos pertvarkos politiką;

¹¹³ Kaip apibrėžta 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125), 2 straipsnio 11 punkte.

¹¹⁴ Remiantis Komisijos komunikatu „Darnaus ir išmanaus judumo strategija. Europos transporto kelias į ateitį“, COM(2020) 789 *final*.

¹¹⁵ Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl mokymosi, kuriuo siekiama aplinkos tvarumo, COM(2021) 557 *final*.

- (c) įtraukti socialinius partnerius nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis į visus politikos formavimo etapus, numatytus šioje rekomendacijoje, įskaitant, kai tinkama, socialinį dialogą ir kolektyvines derybas. Be to, toliau skatinti visapusišką socialinių partnerių dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant pramonės ekosistemų pertvarkos kryptis pagal atnaujintą ES naująją pramonės strategiją;
 - (d) įgalinti žmones, pilietinę visuomenę ir suinteresuotuosius subjektus, įskaitant organizacijas, atstovaujančias pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims, be kita ko, moterims, neįgaliesiems, jaunimui ir vaikams, raginantiems imtis skubių kovos su klimato kaita veiksmų, ir socialinės ekonomikos dalyvius, be kita ko, įgyvendinant Europos klimato paktą¹¹⁶, kad jie galėtų dalyvauti formuojant ir įgyvendinant politiką, be kita ko, pasinaudojant naujais dalyvaujamaisiais modeliais, apimančiais pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis;
 - (e) stiprinti atitinkamų viešųjų tarnybų veiklos pajėgumus, kad būtų teikiamos veiksmingos gairės ir parama sąžiningos pertvarkos politikai įgyvendinti. Visų pirma stiprinti valstybines užimtumo tarnybas, siekiant remti asmens statuso pokytį darbo rinkoje ir žinių apie įgūdžius rinkimą, taip pat darbo inspekcijas, kad būtų užtikrinama darbo sąlygų apsauga. Be to, prireikus sutelkti socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas, visų pirma siekiant remti asmens statuso pokytį darbo rinkoje ir spręsti energijos nepritekliaus problemą.
- (9) Siekiant užtikrinti, kad duomenys ir informacija, kurių reikia norint įgyvendinti patikimą socialinę ir darbo rinkos politiką sąžiningam perėjimui prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinti, būtų prieinami ir kokybiški, valstybės narės raginamos:
- (a) stiprinti sąžiningos pertvarkos politikos faktinių duomenų pagrindą, *inter alia*, skatinti laipsnišką apibrėžčių, sąvokų ir metodikų derinimą ir nuoseklumą, be kita ko, remiantis Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus ir tolesniais veiksmais, kurių imamasi energijos nepritekliaus ir pažeidžiamų vartotojų klausimų koordinavimo grupėje, ir naudojant turimus politikos poveikio vertinimo metodus. Taip pat įtraukti vertinimo ir duomenų rinkimo strategijas planuojant ir rengiant atitinkamas politikos priemones ir teisėkūros iniciatyvas;
 - (b) rengti ir integruotai naudoti patikimus ir skaidrius poveikio užimtumui, socialinio poveikio ir poveikio pajamų pasiskirstymui (*ex ante*) vertinimus, kurie yra nacionalinių klimato, energetikos ir aplinkos reformų ir priemonių dalis;
 - (c) užtikrinti veiksmingą ir skaidrią nacionalinių reformų ir priemonių, kuriomis prisidedama prie klimato srities ir aplinkos tikslų, poveikio užimtumui, socialinio poveikio ir poveikio pajamų pasiskirstymui stebėseną ir nepriklausomą (*ex post*) vertinimą, įtraukiant socialinius partnerius ir kitus suinteresuotuosius subjektus į vertinimo klausimų nustatymą ir, jei reikia, į vertinimo ir konsultacijų strategijų rengimą ir įgyvendinimą;
 - (d) stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmus nacionaliniu ir ES lygmenimis, be kita ko, teikti finansavimą pagal programą „Europos horizontas“, siekiant gerinti klimato kaitos politikos makroekonominio, užimtumo ir socialinio

¹¹⁶ Komisijos komunikatas „Europos klimato paktas“, COM(2020) 788 *final*.

aspekto modeliavimą ir vertinimą. Skatinti socialinių partnerių dalyvavimą įgyvendinant atitinkamus mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmus, visų pirma programos „Europos horizontas“ misijas „Prisitaikymas prie klimato kaitos, įskaitant visuomenės transformaciją“ ir „Pažangūs ir neutralaus poveikio klimatui miestai“, kuriomis gali būti padedama kurti praktinius sprendimus, kuriais remiama žaliaji pertvarka regionų ir vietos lygmenimis;

- (e) reguliariai visuomenei pateikti vertinimų, prognozavimo ir stebėsenos rezultatus ir keistis informacija su socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir kitais suinteresuotaisiais subjektais apie svarbiausius rezultatus ir galimus pokyčius.

OPTIMALUS VIEŠOJO IR PRIVAČIOJO FINANSAVIMO PANAUDOJIMAS

- (10) Siekiant užtikrinti ekonomiškai efektyvias investicijas ir teikti finansinę paramą remiantis valstybės pagalbos sistema, kad būtų atsižvelgiama į sąžiningos žaliosios pertvarkos socialinius ir darbo rinkų aspektus, kartu išnaudojant esamų programų ir priemonių sinergiją ir daugiausia dėmesio skiriant labiausiai paveiktiems regionams ir pramonės ekosistemoms, valstybės narės raginamos:
 - (a) visapusiškai įgyvendinti atitinkamas reformas ir investicijas pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, užtikrinant jų papildomumą kitais fondais;
 - (b) sutelkti esamas priemones ir finansavimo galimybes, įskaitant techninę pagalbą, ir užtikrinti jų nuoseklų ir optimalų naudojimą valstybių narių ir ES lygmenimis, kad būtų remiami atitinkami veiksmai ir investicijos. ES finansavimo priemonės visų pirma apima sanglaudos politikos fondus, Teisingos pertvarkos mechanizmą, programą „InvestEU“, techninės paramos priemonę, programą „Erasmus+“, Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondą atleistiems darbuotojams (EGF), programą LIFE ir Modernizavimo fondą;
 - (c) skirti ir naudoti tinkamus nacionalinius išteklius, kad būtų prisidedama prie visapusiškų priemonių, kuriomis užtikrinama sąžininga žaliaji pertvarka, rinkinių įgyvendinimo. Šios priemonės turėtų būti tinkamai finansuojamos, be kita ko, gerinant viešųjų išlaidų kokybę, sutelkiant didesnę privatų finansavimą ir (arba) naudojant papildomas viešąsias pajamas, taip pat pasinaudojant didėjančiomis pajamomis iš prekybos apyvartiniais taršos leidimais. Atsižvelgti į užimtumo, socialinius ir pajamų paskirstymo aspektus sudarant žaliąjį biudžetą;
 - (d) į nacionalinius socialinius klimato planus, įgyvendinamus iš siūlomo Socialinio klimato fondo, įtraukti subalansuotą priemonių derinį, be kita ko, prireikus, kol investicijos į išmetamųjų teršalų kiekio ir sąskaitų už energiją mažinimą atneš rezultatų, žaliąsias investicijas papildant laikinomis ir tikslinėmis paramos pajamoms priemonėmis, kad būtų kompensuojama pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir namų ūkiams, kurie yra transporto naudotojai, taip pat prireikus atsižvelgti į atitinkamus konkrečioms šalims kylančius iššūkius ir rekomendacijas, pateiktas vykdant Europos semestro veiklą.

BŪSIMI VEIKSMAI SIEKiant SĄŽININGOS ŽALIOSIOS PERTVARKOS

- (11) Siekdama vykdyti naudingus tolesnius veiksmus, susijusius su šia Tarybos rekomendacija, Europos Sąjungos Taryba palankiai vertina Komisijos ketinimą:
- (a) toliau stiprinti keitimąsi informacija su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais, žmonėmis ir bendruomenėmis, taip pat keitimąsi geriausios patirties pavyzdžiais, be kita ko, susijusiais su pramonės ekosistemų pertvarkos kryptimis¹¹⁷, visų pirma tarpvalstybiniu mastu ir daugiausia dėmesio skiriant labiausiai paveiktiems regionams ir sektoriams;
 - (b) padėti didinti valstybių narių sąžiningos pertvarkos politikos tinkamumą, nuoseklumą ir veiksmingumą, įskaitant jos užimtumo, socialinius ir pajamų pasiskirstymo aspektus, į kuriuos reikia atsižvelgti rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant nacionalinius planus ir ilgalaikes strategijas, galbūt taip pat atliekant būsimą Valdymo reglamento peržiūrą;
 - (c) stiprinti duomenų bazę, visų pirma naudojantis administracinių duomenų šaltiniais ir atitinkamais atvejais socialinių partnerių, pramonės, pilietinės visuomenės ir viešosios nuomonės apklausų duomenimis, ir atnaujinti sąžiningos pertvarkos ir klimato bei energetikos politikos poveikio užimtumui, socialinio poveikio ir poveikio pajamų pasiskirstymui vertinimo metodines gaires, be kita ko, atitinkamais atvejais vykdant Europos semestro veiklą;
 - (d) stiprinti įprastai vykdomą energijos nepritekliaus pokyčių ir rizikos ES stebėseną ir prognozavimo analizę, įskaitant socialinius ir pajamų pasiskirstymo aspektus, taip pat siekiant suteikti informacijos, kurią savo veikloje galėtų naudoti energijos nepritekliaus ir pažeidžiamų vartotojų klausimų koordinavimo grupė ir kitos atitinkamos ekspertų grupės;
 - (e) toliau vykdyti mokslinius tyrimus ir užtikrinti geresnius faktinius duomenis, susijusius su pažangos, padarytos užtikrinant tinkamas galimybes naudotis esminėmis paslaugomis, apibrėžimu, stebėseną ir vertinimu, taip pat prireikus plėtojant transporto galimybių trūkumo sąvoką, visų pirma vykdant žaliąjį perėjimą prie tvarios gerovės ekonomikos;
 - (f) vykdant daugiašalę priežiūrą Europos semestre peržiūrėti šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangą remiantis esamomis rodiklių suvestinėmis ir stebėsenos sistemomis, prireikus ją išplečiant papildomais rodikliais. Atsižvelgti į šioje rekomendacijoje pateiktas gaires remiantis Energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo reglamentu, visų pirma atliekant vertinimus, susijusius su būsimu integruotų nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų atnaujinimu 2023–2024 m.

Priimta Strasbūre

Tarybos vardu
Pirmininkas

¹¹⁷ Kaip paskelbta atnaujintoje pramonės strategijoje, pavyzdžiui, statybos, energijai imlios pramonės ar judumo.